

СРПСКИ НАРОД

РЕШЕНОСТ ПРОТИВ НЕОДЛУЧНОСТИ

Адолф Хитлер, Вођа Великог Немачког Рајха

Говор Вође Рајха, који је он одржао приликом годишњице преузимања власти, један је од најснажнијих говора које је Европа чула у току последњих десетица. Без спољних ефеката, без многоречивости, Хитлер је изнео пред човечанство, слику садашње борбе на такав начин да се суштина и последице овог рата могу схватити само онако како што то схвата Вођа Рајха и врховни борац за спас Европе.

Хитлер констатује да Британија и Сједињене Америчке Државе играју такву улогу у овом рату, која не може променити његов ток. Само две сile одлучно утичу на светска ратна збивања. То су Немачка и Совјетска Унија. Зато само једна од те две силе може да буде победник у садашњој светској борби. Победник може да буде или Немачка, или Совјетска Унија. У првом случају човечанству је обезбеђена даља еволуција политичког, социјалног, економског и културног живота. У

другом случају долази совјетска револуција која прекида нормалан развој наше цивилизације и уништава нашу европску културу.

Том констатацијом ствари су постављене на сва места. Констатовано је да од многих учесника рата само два су стварни такмичари за кисачну победу. Из те констатације произилази да се народи морају придружити не трећем, четвртом или десетом учеснику рата, већ једном од два главна бораца у рату. Из те констатације произилази да сви народи који припадају европској култури морају да приђу главном и јединственом борцу за европску културу. Свети рат Европе против комунистичке линије је једини начин обезбеђења нашег континента и човечанства од комунистичке куге.

Поставивши ствари на сва места, Хитлер проценjuје шансу два такмичара и долази до неспорног закључка да ће Немачка изјави као победник у борби

против Совјетске Уније. Аргументација Хитлера је толико снажна, његови докази су толико убедљиви, његова логика је толико непогрешива, да сваки објективни слушалац или читалац његовог говора долази до убеђења да ће Рајх, заједно са Европом, победити комунизам и Стаљиново дивљаштво.

Стаљин и сам не верује више у своју победу на ратном пољу. Он припрема терен за даљу делатност комунизма после неминовног пораза у рату. Припрема на тај начин што ствара могућности за преношење комунизма у друге државе, кад буде приморан да престане са искоришћавањем руске земље као базе светске револуције. Када буде на то приморан због крајње истрошености те земље, упропашћене ратом.

У низу разних мера за појачање комунистичке делатности у земљама, које су се спријатељиле са Стаљином Унијом, изводи се сада један провидан трик са „децентрализацијом“ спољне политике Совјетског Савеза. Свака од совјетских федеративних република „добија право“ да има своје претставништво у овим земљама, уз изјаву о завршеној седници Врховног совјета Совјетске Уније и у совјетском покушају, да убиство пољских официра у Катину припишу немачкој војсци.

Уз низу разних мера за појачање комунистичке делатности у земљама, које су се спријатељиле са Стаљином Унијом, изводи се сада један провидан трик са „децентрализацијом“ спољне политике Совјетског Савеза. Свака од совјетских федеративних република „добија право“ да има своје претставништво у овим земљама, уз изјаву о завршеној седници Врховног совјета Совјетске Уније и у совјетском покушају, да убиство пољских официра у Катину припишу немачкој војсци.

Такав федерализам нимало не умањује Стаљинову власт по целију Совјетску Унију, јер у свима такозваним федеративним републикама СССР на свима положајима седе московски комунисти, који могу да спроводе арзбејџанску политику или карактеристичну политику само на московско-комунистички начин.

Ништа не рескирајући у унутрашњој политици, Стаљин добија од свог трика повећање могућности у спољној политици. У свакој држави која има политичке односе са СССР биће отсада уместо једног полпреда читавих 15. Армија совјетских агитатора у земљама Англосаксонца може на тај начин да се повећа десетоструко. У свим од борбима, у којима је до сада један претставник Стаљина, као на пример Вишински, морао да се бори против британоамеричке множине отсада ће Стаљин имати множину, јер ће имати 15 својих претставника.

Тиме се повећава опасност од комунистичке линије најокругнијег централизма треба да видимо сумњу комунистичке Москве у своју победу на ратном пољу.

Тако упоредивши два момента

који на први поглед не могу да буду упоређени, а то су говор Вођа Рајха и политички маневар комунистичке власти, долазимо до закључка да је Немачки Рајх пун решености да победи на бојном пољу и да је та победа неминовна. А е друге стране, код Совјета, видимо кроз вео војне одлучности јаку политичку неодлучност, јаку сумњу у своју победу на војном пољу.

Читава серија Стаљинових отступања са комунистичких по-

тичких позиција треба да буде схваћена не само као покушај да се још мало искористи несрећна руска земља за циљеве борбе комунизма, за циљеве светске револуције, већ морамо разумети као покушај комунизма да се у демократском окружењу увуче у свет британоамеричке демократије. Изгубивши рат против Немачке, комунизам ће се реванширати на територијама британоамеричких држава, које су лудо ступиле у савез са комунистичким ћаволом.

Большевички цинизам

У вези са појачаном зимском офанзивом Стаљин је повео и политичку офанзиву која је противана хладним и демонским цинизмом. Овај цинизам изражава се ових дана, не два начина — у изјави о завршеној седници Врховног совјета Совјетске Уније и у совјетском покушају, да убиство пољских официра у Катину припишу немачкој војсци.

На првом облику цинизма вреди се нарочито задржати, зато што Стаљин, у последње време, све чешће покушава да свој црвени империјализам коме је крајњи циљ остварење светске револуције заодене националним плаштом и прикаже се светској јавности као покровитељ национализма. У суштини свога крвожедног бића Стаљин је био и остао немилосрдни интернационалиста коме је далек и туђ сваки конструктивни и здрави национализам.

О том његовом органском антинационализму има врло много сведочанства која потичу лично од њега. Зна се да је Стаљин, после остварене большевичке револуције, једно време био комесар за националности у Совјетском Савезу. У томе својству он је покушао да национално питање, које се постављало свом оштрином после большевичке револуције, реши на тај начин што ће уништити све изразите особености појединачних национализама и све подредити анатионалном принципу интернационализма.

Он је писао: »Национално питање је део општег питања светске револуције, део питања диктатуре пролетаријата«. Дакле, за Стаљина се никада није постављао проблем национализма у нашем смислу речи, него је он на њега гледао кроз призму интереса светске револуције. У том смислу он је дозвољавао да појединачни национални покрети буду искључени из даликосежних последица.

КАМЕЛЕОНИ ИЗ МОСКВЕ

Није све у реду у царству большевичког мрака у Москви. Нешто рамье, не иде више глатко. Престала је заглушна вика политичких комесара, док јеврејски виши чиновници пуне политичке мисије ван граница руске земље или су чак и на њиховом челу. Као да је наступила нека врста тихог јеврејског расељавања из большевичког раја. То би, у ствари, требао да буде и један од најаснијих доказа, да ствари у Совјетији не иду више како треба и да је большевичка гангrena отпочела са ерупцијом. Народна филозофија вели: Кад лађа почне да тоне, профо се разбегну пашови. Њихов природни инстинкт најуши опасност и они се први спасавају.

Изгледа нам, да је Техеранска прашина била кратког века. Наде у добре резултате подбациле су. Англосаксонско искрцавање код Нетуна, јужно од Рима, у ствари је енглески пејсак бачен у пространо море. Јели то оно што је очекивао баћушка Сталин? Сигурно није. Најаснији доказ је у томе што се Источни фронт и даље повија, вибрира од крајњег Југа до крајњег Севера. Большевичке армије данас личе на велико стадо овaca затворено у неком тору, које је узнемирено тумара час леђа, час десно, али никако излаз да погоди. Докле ће трајати та крвава большевичка штетња без стапка и краја то ни они у Москви не знају, али изгледа да су се шетачи заморили.

Онај врисак Московске Правде у виду напада на своје савезнике због разговора о закључењу европског мира, није потекао ни из задовољства, ни из пакости, то је био поклич крајње нужде. Тај је врисак открио многе ствари, које су биле за већину смртних, велика тајна. Надмени диктаторски став большевичких политичара кроз Правду трајао је кратког века. Цела кампања нагло је прекинута и большевичка звер у Правди одједном се претворила у невино јагње, у мирног и скромног пријатељског савезника који доју-черања крупна размишљања међу савезницима, одједном назива „малим тразвицима, али које нимало неометају јединство народа коалиције!“

Зашто и откуд овај преокрет? Зашто се став Московских политичара у последње време, тако брзо мења? Нама све то изгледа, да од неко време у Москви имајош нека сила која се с времена на време појави и чује. Да је тај глас нове сile снажан и да большевичке воје о њему воде рачуна то је сигурно, пошто се одмах за тим и большевички став из основе мења. Да ли су и све промене у последње време које су се догодиле у Совјети, и по следица настојања те силе и њеног утицаја? Мистериозност те европске цунгле не допушта намајш да ствари виđимо јасно, зато можемо само правити претпоставке. Али и оно што штампа засад региструје, доволно је да потврди наше претпоставке.

Нас у овом тренутку највише интересује стање Врховне команде совјетских армија и начин њеног рада. То долази отуда, што су се од неког времена размилели большевички генерали по целом свету у неким специјалним мисијама. Пало нам је у очи, кад се појавила војничка мисија из Москве у Вашингтону, одмах је одлетео натраг за Москву большевички посланик Литвинов и више се није вратио. То се десило у Лондону са Мајским Напослетку појавио се и совјетски генерал Шчербаков у јеку кампање коју је водила Московска Правда противу коалираних савезника са својом изјавом о порасту поверења са савезницима, па је кампања одмах престала, као да је руком однета.

Најменој и највећим слуји са генералом Шчербаком у Штокhol-

му. Большевичка ратна шпијунаџа цветала је у том граду на очиглед целог света, јер то је место било најпогодније за большевичке интриге и пропаганду. Како се тај рад врло рђаво одразио на дипломатске успехе црвених Москви и војничке операције на Источном фронту, замењен је цео апарат другим, на чијем се челу данас налази један большевички ћенералштабни официр-генерал. Госпођа Колонтај, большевички идол, дошла је у други ред; њен рад је не само подређен, него и контролисан. Од кога?

Ми не правимо никакве зајуљче, нити дајемо прогнозе. Ми само региструјемо извесне догађаје који би нам могли донесе да објасне, у последње време, врло често мењање большевичког расположења у Москви. Глорификоваше оног хрватског разбојника у босанским шумама Тита, од стране г. Идна пред енглеским парламентом, при чему шарманти министар спољних послова Велике Британије, није ни поцрвено, само иле у прилог тезе да се нешто крупно одвија у Москви како је ми постављају. Б. Ђ. Н.

БЕЗ СТИДА И СРАМА

Цинизам са Катином такође је изразит доказ совјетске безобзирности. Види се да им савест није мирна када после овога времена на један незграпан и неспретан начин поново покрећу питање које је дефинитивно решено учешћем најчувенијих стручњака за судску медицину из Европе. Сви ови људи, који изнад свега држе до своје научне савести, посведочили су да су убиство пољских официра извршена 1940 године дакле много пре отпочињања совјетско-немачког рата.

Большевичка пропаганда покушава помоћу једне безимене комисије да тврди да су убиства извршена 1941 године и том приликом износи једну причу у коју се сама заплела. Наиме, по овој причи, Совјети су пустили извршење пољске официре чим је отпочeo совјетско-немачки рат и рекли им да могу сами изабрати место свога боравка. То је немогућа ствар је се зна да нико није изашао жив из рука органа ГПУ које је једном допао у њих.

Разобличење ове совјетске лажи доприносе много и бивши претседник пољске владе професор Леон Козловски, који је упутио немачком министарству спољних послова једну изјаву у којој каже да је он, као један од учесника у међународној комисији у Катину, имао прилика да се непосредно увери у то да су стварне убице једанаест хиљада пољских официра Совјети. „После тачног испитивања, вели професор Козловски, нису ова совјетска разлагаша успела да промене моје убеђење које сам стекао у Катину. Све ово на међе чини утисак врло рђавога филма и не може уздрмати чињенице које сам констатовао.“

Ово исто могу потврдити и сви чланови међународне комисије, који нису Немци и којима се ником случају не може пре-бацити пристрасност. Као ни изјави совјетске владе о проширењу права појединих федеративних република, тако ни овој бајти о Катину у Европи неће нико верovati. У Европи се и сувише

очекује извесан преокрет. Аналого свим тим догађајима који се одвијају у большевичком царству, ми просто осећамо „бесу“ большевичких акција која нам може евентуално припремити и извесна изненада.

Једно, што још сада можемо категоријски да тврдимо то је, да Савез Совјетских Социјалистичких Република у Русији није никад био тако далеко од остварења свог животног сна: светске револуције. Камелеонско претварање большевика и облачење у „национално“ руво, не превари више никог. Што је то тако има се захвалити јуначким армијама Рајха, које неизмерно крваре на Источном фронту за спас Европе и људске цивилизације, или никако перфидним интригама англосаксонских плутократа, који су нас принели као жртву и данас нам исту услугу чине. То ми добро зnamо, али то многи други лаковери не знају, те се упреку у туђа кола, да би што више јада задали свом рођеном народу и рођеној груди.

Наш им је последњи савет, да се добро чувају јер се могу гадити опећи.

Часопис Кавалкад пише: „Рат никако не тече правилно.“ То је мишљење не само горепоменутог листа, већ и широких слојева енглеске публике. Пре 6 месеци публика је претпостављала да ће се рат брзо завршити британо-америчком победом. Енглези су веровали да постоји прав и прост пут до победе. Поверовали су у то услед јаке пропаганде. Пропаганда је уверавала о томе без икаквих стварних основа.

Сада је дошло до разочарања. Сада су се Енглези уверији да Немци покazuju огромну физичку и моралну снагу. Сада је Енглезима јасно да је пут рата много компликованији, него што су они пре 6 месеци мислили.

Највише их депримира развој операције у Јужној Италији. Британоамеричка пропаганда тврдила је да ће Ајенхauerova војска терати Немце по сарама апенинске чизме све до Бренера. Па чак и даље. То је била пропаганда. Стварност је показала да један сасвим мали одред Немаца пружа упорну одбрану и задржава британоамеричке трупе на сваком брдашцу.

Објективно гледајући, уколико уопште могу да буду објективни, Енглези констатују да је маја и Американци припадају једна четвртина Италије, која нема никаквог ратно-привредног значаја, а која је иначе пасивна у пољoprивредном погледу. Немци пајаје у својим рукама три четвртине Италије, три четвртине, кад се гледа са територијалног гледишта, или четири четвртине када се гледа са привредног гледишта.

Друга брига Енглеза јесте поморски рат. Немачке подморнице су промениле тактику. Мање нападају бродове са робом, а разарају пратњу конвоја. У току јануара је потопљено 28 британо-америчких разараца, а б је тешко погођено, и на тај начин је избачено из строја око 12% целокупне количине британоамеричких бродова ове врсте.

У почетку рата Британоамериканци су имали 382 разараца. 67 разараца је било у изградњи. Дакле 449. До сада су Немци потопили (према енглеским подацима) 200 разараца. Италијани су потопили 35, а Јапанци 82. Дакле, укупно 317. Према томе, од целокупне флоте разараца остало је 132 јединице. Нема сумње да су Британоамериканци у току рата изградили можда стотину разараца, али свакако садашње стање те флоте је знатно слабије него што је било у почетку рата.

Разарачи имају огромну вредност у модерном рату. Не може се замислити инвазија без огromne транспортне флоте. А пловидба транспортне флоте не може се замислити без пратње од огромног броја разараца. Док нема довољно разараца, не може се обезбедити флота транспор-

та. Њена политика „Divide et impera“ — завади па владај, њен принцип да једне народе треба држати у шаху помоћу других, — то је она што се може назвати коб Европе.

Ја сам 1919 године у једном чланку под насловом „Квасац“ предвидео будуће догађаје: Енглеска је тада оставила квасац из кога ће постати будући ратови.

Енглеска је крива за данашњи рат, па је истина данас призната од целог света, али то није највећа истина данашњег рата.

Највећа истина данашњег рата је у овоме:

Да Немачка на Источном фронту не брани само себе него и целу Европу.

Та истина сада полако осваја цео свет па и Енглеску и Америку.

Та истина ће победити, а победе истине најдрагоценје су по-такле ствари у Европи да је рат постао неминован.

Крста Цицварић

НЕПРАВИЛАН РАТ

тера од напада немачких подморница. Зато потапање разарача гешко погађа британоамеричку морнарицу и британоамеричке ланове инвазије.

Сталин наставља своју зимску офанзиву. Прва рунда те офанзиве је била безуспешна за њега. Он је успео да се провуче само у мочварску област код Сарнија, али на другим секторима није имао ни најмањег успеха.

Садашња друга рунда карактерише се огромном енергијом большевичке војске, која наступа не само на оном секторима где је то ушло такође у навику, већ наступа и на оном северном сектору, у где се фронт стабилизовава у току две године.

Код Лењинграда и северно од Иљманског језера Совјети су концентрисали необично велике масе артиљерије, да би могли прорећи кроз изграђене фортификационе линије Немаца. Совјети су се надали једној техничкој бити, мислећи да ће Немци одговорити артиљеријом на артиљерију. Међутим, немачка Врховна команда и овога пута није се дала завести. И овога пута није се увукла у битку на снагу, већ је наставила своју тактику измицања у оном случајевима када непријатељ хоће да продре снагом.

Немци су напустили извесне положаје код реке Њеве, повукли су се на линију између Иљманског језера и Финског залива и тиме су осујетили совјетски план остварења велике техничке битке у рововима. Уместо тога Немци остварују техничку битку у покретима.

Немци су мајстори покрета. Они су то доказали својом победом у области Погребишића, где су систематском акцијом постепено опколили британо-америчку армију, која се састојала од 10 стрељачких дивизија и више тенковских корпуса. Ова армија је изгубила тенковско наоружање читавих 14 тенковских бригада. Ова армија је изгубила 70% цекопуне своје артиљерије. Ова армија је уништена.

Да је то био некаквог совјетског успеха, онда би се о њему гласило преко свих британоамеричких и совјетских радио-станција. Али Немци дају само званичан извештај и затим коментар. За немачку војску победа је уобичајена ствар. Те се зато о победама говори без америчке реклами. Баш напротив, код непријатеља америчка реклами не само прати победе, већ и замењује победе у случајевима када их нема.

У садашњој совјетској офанзиви большевици нису постигли победу. Територијални успех не значи оперативни успех. Често пута територијални успех може да буде предигра пораза онога који се радовао том територијалном успеху. Тројни пакт не означава своју стратегију на територијалним успехима, већ на стварним победама над непријатељском војском. Садашња зимска офанзива толико иссрпљује Сталина, да се с правом може сматрати за оперативни успех немачке војске, за један успех који приближава коначну победу Тројног пакта.

М. Војновић

СРПСКИ НАРОД

Српска слога

У бившој држави ми смо се Срби били одрекли свога имена, својих славом овенчаних застава, док смо своје светитеље прослављали стидљиво.

Својим одрицањима ми смо хтели да сачувамо државу, у чије су темеље биле узидане кости најбољих српских сина.

Овим одрицањима ми смо само себи нашкодили. Били смо сметнули с ума да одрицање од светиња никада не остаје некажњено. Зато је код нас Срба била настала духовна пометња, која нам је донела разједињеност и аномичност, какве наша историја није забележила. Устао је био син на оца и отац на сина, док је процес однарођивања био захватио и школу, и науку, и уметност, и јавни живот.

Требала је да дође данашња несрећа, па да се изма Србима отворе очи, да сагледамо бездан у који смо сръвали. Опомена Провиђења дошла је још у прави час. Има знакова да смо ту опомену како ваља схватили, или бар већина од нас. То се најбоље види по томе што смо старе српске светиње опет пригрили, тако да се у Србији давно није тако србовало као данас.

Ко је посетио овогодишњу прославу Св. Саве у нашим школама могао се и сам у то уверити. Иако је прослава услед ратних прилика у већини случајева обављена врло скромно, ипак је свуда владао бодри дух оптимизма и љубави. Осетило се да данас влада склад између дома и школе, ученика и наставника. Нестало је друштвених и класних разлика. Тако су у једној београдској основној школи сви ћани родитељи скупа примили на себе улогу славског домаћина. У Мушкиј учитељској школи пак, домаћин је био један сељак из околине Београда, који има два сина ученика.

У својим говорима наставници су говорили топло и искрено. Осетило се да њихове речи иду од срца к срцу. Зато су их и ученици и родитељи тако срдечно поздравили. И декламовало се и певало са одушевљењем. Ђачки хорови одговарали су приликом црквеног обреда. Никакво чудо што је много око од радости засузило.

Стара српска слога поново нам се врѓа. И дао би Бог да њу остваримо на свим подручјима нашег народног живота и да нас она никада више не напушта. У светија слога од нас мора бити вечно будна мисао да нам без ње нема живота.

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

МИСИЈА ЦРНЕ ГОРЕ МЕЂУ СРБИМА

Црна гора је најсветији алем-камен Српства. Тај драгоцен камен мора бити спасен и сачуван српском народу. Србија ће и материјално и морално свим средствима прићи у помоћ својој најмилијој сестри. Као мати Србија зна за своје дужности; као сестра она зна и за захвалност. У општој повесници човечанства, чојство и јунаштво Црногорца може се поредити са легендарним самопрерогом старијих Шпартанаца. Дуг Српства према Црној гори још је већи у духовном по гледу. Од творачког генија Његошевог сви сад живимо. Тај светопотешки српски гениј је опевао не само епску стравничност Србинога живота него и осећаје српске правичности.

«Покољења дјела суде; што је чије, дају свјема.»

Suum cuique — сваком своје — каже једна стара изрека из римског права. Објективно судећи, ми морамо признати Црној Гори њен лавовски допринос општем српском националном и духовном капиталу. И ми ћемо овде указати на оно што Црногорцима, и само њима, припада међу Србима.

*

Црна гора је сачувала моралну чистину и расне особине српског рода, онакве какве су биле још пре Немањића.

Душа црногорца не одређује се материјалним интересима. Њу покрећу највише побуде: моралне и националне. У њихов лични и национални понос не сме се дирати. Питања части и идеали правде и слободе играју главну улогу у току њиховог свакодневног као и општег народног живота. Њихов национални идеализам је испуњен српском традиционалном заветном мисли: «Светији Косово — повратити не зависност и обновити сјај и величину старе српске царевине. Због тога је дух њиховог покртвавља и самопрерога неограничен, и иде, као што нам цео ток историје потврђује, до иссрпљења цelog народа. Црногорске народне масе увек су се мириле са сурорним одлукама неумољивог удеса и подносиле су са упорним стрељењем све тешкоће и страдања ради остварења националног и социјалног идеала. Зар Црна гора, у садашњој борби са непријатељима српског народа, а понеособ са комунизмом, није изгубила једну петину свога мушког становништва.

Црногорци су, можда ће неко остати Срби, увек имали осетније и дубље претставе о најглавнијим догађајима из српске историје, о српској прошлости и народној судбини. И увек су били готови на све жртве. То њихово родољубље није се учило из књига и новина, као код нас у Шумадији по школама. И неписани људи у Црној Гори знају и на воде стихове Његошеве о људском судбини и циљу живота, као што је опет и за тог највећег српског песника, који је био црногорски владика и владалац, народна душа била главно и неисцрпљено врело највиших истине и најдубљих мисли.

Народна душа, српска свест и национална мисао предњима су прелазиле у наслеђе свих поколења и постале општи судбински ногон целог народа. Сваки Црногорец инстинктивно осећа шта му је дужност кад искрсну какви догађаји од општег народног значаја, као некадашњи ратови против Турака или садашња борба против бадољовских пајаца и комунистичких крволова, садашње храњење са италијанским макијавелизмом и совјетским божићевизмом. Сваки прави Црногорец сматра Тита и његове бандите, Машу Пијаде и јеврејско-италијанске уљезе, за «никоговићек» и презира их. У свима таквим тренуцима жене се држе као и људи.

Предања о Косову и о српској Немањићкој држави позната су чак и женама и деци у Црној гори. Религија Црногорца је светосавско православље или — вера Обилићак. Прави Црногорци —

један Марко Мильанов и један Бајо Станишић њихова су највернија слика — знају само за један страх кад је у питању дужност према себи и народу: то је страх од срамоте, страх да се лични образ не окаља, да се заједничка част не упрља, ако се учини ма и најмање издајство према себи и народу.

Душа сваког правог Црногорца сва уздрхта при помисли на проклетство које од Косова практиче отпаднике од народа и вере праћеника. Потлачену браћу треба бранити и ослобођавати непрекидним покртвављањем и јунаштвом. Политичка лукавства и компромиси — добри за Дубровчане — не приличе поноситим браћанима Црне горе. Црногорец прими помоћ своје једноврсне браће као и својих других пријатеља, али за слободу своју и своје браће он не допушта да му је странци извођују и пруже као милостију. Народна песма га је научила да «нада нема права ни у кога, до у Бога и у своје руке». У одсудним тренуцима народне судбине за Црногорца постоји само једно правило, један императив: «да гинемо и кре проливамо, да јуначки аманет чувајмо, дивно име и свету слободу.»

Српске народне песме, спеване у Црној гори и Херцеговини, про дирале су чак и у области које нису припадале средњевековним српским државама, нарочито песме о Краљевићу Марку, које су се шириле и међу Хрватима и Бугарима.

*

Без Црне горе душа би Српства била непотпуна. Само се из националног генија Црне горе могао родити исполнски рапод српски — Његош. Само се на Ловћену могао оплести Горски Вијенац. И данас, после сто година, чаробнице виле са Ловћеном и Дурмитором плету нове венце из свежега горског цвећа да

њима украсе светла и паметна чела младих Обилића са Авале. За узор им служи песник над пешицима. Он је, пре сто година, наткрилио и најсмелије вилинске полете да изнад жубора свеколике васионе оплете црствени венац и њиме окити златну урну Хероја из Тополе. Само један век раздаваја тадашњу Србадију од данашње српске омладине, али садржином тај век надмаша обим од неколико векова.

«Диге народ, крсти земљу, а варварске ланце сруси: из мртвијех Срба дозва, дуну живот српској души. Ево тајна бесмртника: даде Србу сталне груди; од витештва одвикнута у њима лафска срча буди!»

У историском српском простору, између Авалског виса и Орловског крса, после окончане епопеје и трагедије Српства у току тога једног века, најмлађи крвни и духовни потомци Карађорђа и Његоша — српски добровољци — положују сад основни камен у темеље ускрсле српске државе, и као некад за легендарног српског Вожда така би и сад за неустрашног српског Добровољца Његош река:

— А шта сам ја?

Србине! Кад будеш прелетао Шумадију, баци поглед на вис крај Тополе. Ту, у вечном миру опленачке лавре лежи под надгробном плочом скромни љивот Краљ Александар и у њему почива измешани прах Карађорђа и Његоша. Прекрсти се и захвали Свештишњему што је та два српска света праха за вечна времена на ту састави.

Др. М. Спалајковић

Свети Сава као поборник рада

Свети Сава је углавном увек ришћење заједници. Како је сам пред нашим очима само као духовно лице, светитељски сјај, надземаљски у својим поступцима и речима. Превиђа се често да је он био и човек најобичније релности. Није мистички гледао непрестано у небеске сводове, несвестан земље која га је дала и на којој је најзад он имао да изврши невиђену мисију. Зато је волео рад, прави, свакодневни часни рад, а устјајао против нерада, лености. Био је оличење практичне организаторске способности. Празна, механичка молитва у цркви није му била дољна. Јео је знао «да се човек, како је писао, правда делима, а не само вером.»

У свим својим делима он устјаје против нерада, а нарочито у Карађорђевом типику у коме грми и прти, говорећи: «...а ленивима и непотребнима после телесног мирира вечна мука... Крепко станите против лености, одбацивши сваку гордост, сувишак злобе... Будите творци речи, а не само читаоци...»

Док је живео у Хиландару и сам је радио, као старешина, са својим братственицима на манастирском имању. Окопавао је винограде и маслињаке, а после је писао: «И лен и малаксао, вративши се својим ћелијама, одмах ћеш утонути у безбрежан сан и изгледаћеш скоро цео дан празан и без икаквих користи у свету...»

Рад је за Светог Саву најлепша молитва, супротно оном глеђишту које сматра да је повлачење у манастир само избегавање световних напора за насушни хлеб. Зато је свети Сава радио и руком и телом. Његов морални успон ишао је кроз светарно жртвовање ближњима, кроз ко

једног меденог новца или воћа... нека падне под впитима (казну због греха).

Ако би ко од братије Његове када изостао од молитве то није добро, али нека се не плаши, »јер, каже, чиста исповест надопуниће вам овај недостатак и испуниће праведно молитву, само нека нема лености ни недостатака, тога се бојте, на то пазите!«

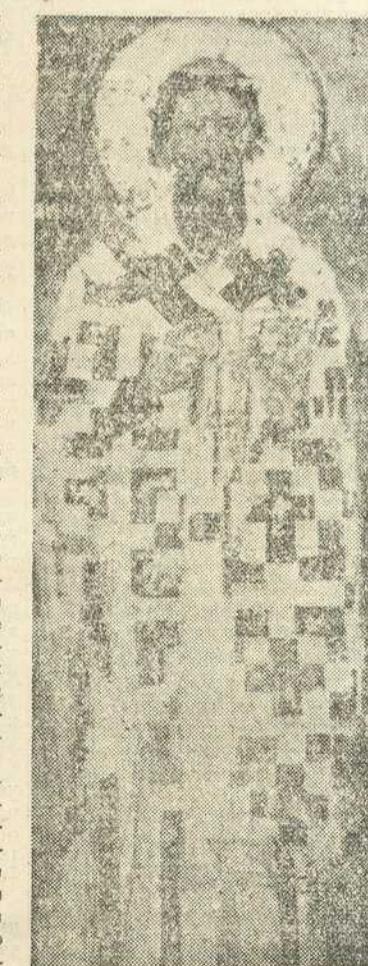
Он, који је презрео дворску раскош, плашио се да је, бар у маломе не нађе тамо где је требало да се човек пере од таштиће жудећи за земаљским добрима, »јер, подвлачи, нисмо свет оставили ради одмора и раскоши.«

Као што је устјајао против стицања имовине за време живота у манастиру, тако исто је осуђивао и немарност, несвесност, све оно што доводи до упропашавања заједничке имовине.

Али оно, против чега је највише и најоштрије устјајао, било је нерад, избегавање најбитнијих људских обавеза. »Јер, потсећа овај најсрпскиј светитељ, нико ленив није поставио победу, нити је ко год, спавајући и сањајући, победио свога ратног непријатеља. Оних су победни венци и трофеји, који добро трче, који се труде, који се боре, који издрже трудове од борби...«

А ове велике своје речи посвећујају је још већим личним примером.

Веселин Филиповић

СВЕТИ САВА
ПРВИ СРПСКИ ПРОСВЕТИТЕЉ

Задругарство је основа Српског земљорадничког живота

У прошлости српског народа земљорадничке породичне задруге одиграле су велику националну улогу. Оне су биле моћне националне, социјалне, моралне и привредне заједнице српског земљорадничког народа. Само су оне могле да за време вишевековног националног ропства сачувају српски народ и од економског ропства, да му сачувају српско име, славу и честитост и да му кроз вековну борбу извршеноју националну слободу.

Националним ослобођењем, културним напретком, савременошћу и прираштајем појављује се земљорадничка самосталност, која је и онако урођена код српског народа. То нарочито погађа српско земљорадничко породично задругарство. Настаје у многим случајевима и без потребе дељење фамилијарних задруга, од једног моћног задружног домаћинства постаје више слабих домаћинстава, јер се подижу нове зграде, покућанство и инвентар (намештај, стока, справе, алат и др.) деле се и умножавају и ако неће бити у целости коришћене, а од једне парцеле земље постaje више парцела и парцелица, на којима је тешко применити савремени начин обраде ради постизавања сигурних и већих приноса.

И тако од имућног земљорадника постаје осиромашени сељак. Све то сиромаши нашег земљорадника и убрзо га и презадужује те постаје и економски роб а у многим случајевима безкућник и надничар, јер он није био спреман за самосталност и економску борбу. Ово стање земљорадника првобитно користе зеленичиши а доцније и политичари што по сили закона о опстанку циколебава његову честитост, а тиме и темеље државе. Са овим доведе се у питање и биолошки опстанак српског народа (његов опстанак и подмладак), његово здравље као и дотадање његово родољубље.

Ову опасност по опстанак српског народа увиђају његови умници прошлог века и покушавају да с једне стране донесу грађанским законом и грађанско судским поступком сачувавају минимум земљорадничког поседа да забраном продаје — отуђења тог минимума и искључењем из наслеђа женског детета ако има браћу уз услов пристојног удомљења, а с друге стране удружију земљорадника у савремено задругарство на економској основи са начелом: „сви за једног, један за све“ и у коме целина користи добит. Са напред поменутом закономском заштитом земљорадничког поседа није се много успело јер се распарчаваје земљораднички посед и највеће врши измене браће путем наслеђа. Ради опстанака српског народа требало би на сваки начин земљораднички посед заштитити од цепкања путем наслеђа.

Са стварањем савременог задругарства, у коме земљорадник има бити економски удружен и тиме привредно ојачан, национално и социјално удружен и морално сачуван, тешко се успева. Наш земљорадник неповерљив према новинама са обазривошћу ступа у задруге. Новостворене задруге ни у чему не замењују породичне задруге, јер се оне не оснивају као производњачке, које би пољопривредне производе боље уновчавале а вишак земљорадничког људства упославале, већ се оснивају као набављачко-производњачке и кредитне задруге што их доводи у борбу са слободном трговином и капиталом односно са градом као такмичарем.

То ново задругарство тешко издржава наметнуту борбу а уједно теке уколико је земљорадник неповерљив, сиромашан, презадужен и политички искован, или ипак борбу издржава

све што је здраво и честито. Ово здраво задругарство повраћа земљораднику самоуздање, привредно га ојачава и национално, друштвено и морално одржава и појачава, а потрошачу пружа јевтине и здраве производе и друге животне потребе. Овом успешу задругарства припомогло је много учитељство и свештенство да доноси и произвођачко задругарство.

Сада је трагедија српског народа, борба за његов опстанак и наговештање новог доба и потреба у свету опомињу српског земљорадника да се што више уздружи у задруге и да до краја издржи борбу за свој опстанак и да се припреми за ново доба и нови поредак. Српски земљорадник мора бити свестан да борбу за опстанак може издржати и дочекати ново доба само удружен у српско земљорадничко задругарство. Зато српски земљорадник треба да буде задругар: набављачко-производњачке задруге ради обезбеђења својих потреба које сам не може пронаћи; кредитне задруге којима има обезбедити јевтине и дугорочни кредит и сачувати готовину новца; производњачке задруге ради боље производње и уновчавања својих производа; задруге за прераду пољопривредних производа у циљу бољег искоришћавања и уновчавања ових и у послења сувиног сеоског живља; машинске задруге у шиљу рационалног искоришћавања пољопривредних машина и спа-

ва; здравствене задруге да би са чувао своје здравље и живот; просветне задруге ради свог просвећивања и напретка; задруге за осигурање у случају превременог очесспособљења и изнемогlosti за рад; задруге за обезбеђење усева и плодова од елементарних непогода; задруге за обезбеђење стоке од заразних болести; задруге за електрификацију села; задруге за побољшање пољопривредних машина; задруге за пошумљавање као и других задруга у вези са пољопривредом. Све те задруге у једном месту има да чине задужни дим који има да замени изгубљену породичну задругу и појединочно има да ради свако по својој намени за добро својих задругара.

Само овакво задругарство, с обзиром на било стање српског земљорадника и на његов исцекани и ситан посед, може бити здрава основа земљорадничког живота Србије и може спасити земљорадника од даљег симомашења и пропадања као и припремити га за ново доба у коме он и даље мора бити основа српског народа и извор његове снаге и морала.

Само овакво земљорадничко задругарство треба помагати, јер здрава основа земљорадничког живота Србије и може спасити земљорадника од даљег симомашења и пропадања као и припремити га за ново доба у коме он и даље мора бити основа српског народа и извор његове снаге и морала.

ДРАГ. МИЛОВАНОВИЋ
пом. руководаца
планске пољопривреде

Нови државни буџет

Државни буџет је један од најважнијих редовних послова у управљању државом. Од доброг и реалног буџета зависи успешно и правилно функционисање целокупног државног апарате, привредног живота и финансија. Стога је разумљиво да је Влада народног спаса поклонила највећу пажњу изради буџета за ову, 1944 годину.

Битни задатак саставља се у строгом одржавању буџетске равнотеже, т.ј. изразања државних прихода и државних расхода на бази реалног предрачуна. Затим, постављено је правило највеће штедње у свима државним расходима. Расходи су одобрени у укупном износу од 9,680,000.000 динар, а приходи су проценети у истом износу. Упоређен са прошлогодишњим државним буџетом овај буџет показује повећање код прихода и расхода за 14.1%. То је последица општег склона цене и изванредних прилика.

Расходи државне администрације у новом буџету износе 6,564,762.000 динар, а приходи су предвиђени у 5,151,732.000 динар. Према томе расходи су већи за 1,413,030.000 динар. Међутим, код самосталних државних установа појављује се у приходима вишак од 1,413,030.000 динар, који је потпуно довољан да покрије мањак прихода државне администрације и да омогути постизање равнотеже укупних расхода и прихода.

Према ресорима расходи државне администрације распоређени су у процентима овако: Претседништво министарског савета 6.40%, пензије и инвалидске потпоре 13.3%, Министарство правде 2.61%, Министарство просвете и вере 8.37%, Министарство унутрашњих послова 13.17%, Министарство финансија 13.9%, Министарство грађевина 1.65%, Министарство саобраћаја 0.56%, Министарство народне привреде 0.36%, Министарство пољопривреде и исхране 3.10%. Министарство социјалне политичке и народног здравља 4.98% и буџетски резерви кредит 0.41%.

Почењања расхода настале су код Претседништва министарског савета услед повишења расхода за издржавање оружаних снага,

за избеглице, на надлежноста у ликвидацији, за режиске трошкове Комесаријата за обнову Средевира и због уношења расхода Дужавног савета у склоп буџета Претседништва министарског савета. Код пензија и инвалидских потпора међу нередовним расходима предвиђено је 5,000.000 динара исплату награда носиоцима Карађорђеве звезде.

У ресору Министарства унутрашњих послова повећање је настало у главном услед повишења личних и материјалних расхода Српске државне страже, за префектуру полиције у Банату и за Државну стражу у Банату. Код Министарства финансија повећање настаје услед предвиђања кредита за нову ануитетску службу у износу од 78 милиона динара и услед повишења расхода Српске граничне страже. Код Министарства грађевина највеће повишење предвиђа се за регулационе радове у износу 2,700.000 динар. Код Министарства саобраћаја повећање настаје у главном услед предвиђених трошкова за довршење радова на Дунавском мосту код Београда у износу од 9 милиона динар.

Расходи Министарства пољопривреде и исхране повишењи су за 70 милиона динар. највећим делом услед предвиђених кредити за нове установе, услед повишења расхода за разне пољопривредне течајеве, за куповину приплодних грла, помоћ задругама и обраду имања. Нередовни расходи повећани су у главном услед повишења расхода на име разних помоћи и доприноса.

Код Министарства социјалне политике и народног здравља повећање износи 110,748.000 динар, услед повишења расхода за исхрану и огрев болесника и дотације Националној служби за обнову Србије у износу до 20 милиона динар.

Расходи Министарства правде не показују никакво повећање, а расходи Министарства народне привреде смањени су за динара 12,607.000 у главном услед мањихличних расхода.

Предрачун прихода самосталних државних установа износи

У једној париској касарни...

КОД ФРАНЦУСКИХ ДОБРОВОЉАЦА СС-ТРУПА

Пример Ронеа Ленеа

СС-ПК. — То је слика каква се увек пружа, кад „нови“ стижу у својим општим цртама она је у петој години рата сваком тако позната, да је једва потребан опис: људи који ти пролазе поред страже са кофером или кутијом од картона, растанак на капији од мајке, жене, веренице или државице; спаваонице, одредне само за пролазно задржавање, са непресвученим сламаринама и атмосфером чекања онога што ће доћи. Довде се лакле не показује ништа необично.

Али кад се тамо код страже на капији покаже неки необичан темперамент и најзад зачне последње „О ревуар!“, тада се сваки гледац тргне из властитих сећања и постаје свестан да се налази у Берлину, Бечу или Минхену. Не: Пред једним блоком касарни у северном делу Париза скупљају се опет нови добровољци за јединице француских СС-трупа.

Гледајући овај улаз у касарну могу се видети посмене које је овај други светски рат у Европи доноeo са собом и које га тако битно разликују од његовог претходника. Французи су се из почетку рата 1939 појавили као најјачи противници Немачке на континенту. Сада они стоје овде као добровољци једне немачке формације која је по својој историји и традицији баш оличење оних схватања националсоцијализма, против којих је Француска хтела тада да се бори. Непријатељство немачко-француског рата из 1939/40 не мора дакле, као што се види, ни у ком случају да се заврши новим непријатељством, оно може врло лако да доведе до јединице, што доказује решеност ових људи.

Изгледа да се живот најстаријег од њих може за то управо изабрати као пример. Роже Лене улази сада у 41. годину. Он је из Париза, где је рођен 1903. године. Три године своје службе у француској војсци провео је као припадник окупационих трупа на Рајху и у Франкфурту на Мајни. Политички он се убраја у француске националисте. Године 1930. приступио је „ПСФ“-у, француској социјалној партији де ла Рока. Године 1939. опет је мобилисан и учествовао је као „капорал-шef“, што одговара немачком нареднику, у борбама на Мажинољевој линији.

После примирја одлучио је да као приказивац филмова, што му је био позив, иде за Немачку, где је радио у Лайпцигу. У међувремену постао је члан ППФ-а, Доријеве Партије Популар Франсес. Бодест је прекинула његов рад у Рајху. Али чим је оздравио, опет је добровољно отишао у Беч.

Тек сад се оданде вратио, да би се уврстио у редове СС-трупа. Он има добро издржавање, добру зараду. Он није „авантурист“. Он није ни од оних који „немају шта да изгубе“. Он је ожењен, има у Паризу свој дом и могао је у сваком погледу да буде задовољан својом судбином. Али он је и сувише јасно осетио, да је свака егзистенција у Европи угрожена борбом. Овога воле и из његове борбе, да се његове снаге и снаге које се боре многи људи европских нација, за њега су знак европске заједнице.

И сви они, који овде очекују даљи транспорт, дошли су из истог убеђења. Они ходе да се боре за стваран мир, који ће њима и свима људима у целој Европи осигурати онај живот који је једини вредан живота: живот у стварној култури, без борбичког терора и јеврејског исконошавања. Из ове воље и из његовог убеђења расту заједнице које се — кад рат једном буде прошао — никад неће моћи заједнички да се кристализовати нови поредак, који није продукт зеленог стола, већ творевина крви у стечене стварности.

СС-ратни извештај
Курт Фервере

националиста — пријавио за добровољца. Сасвим просто — и свакако без намере да од тога прави историско-филозофску студију — резнира он чињенице: „Пре 20 година био сам у Немачкој као припадник француских окупационих трупа. Сада је опет једна немачка армија д'окупасион у Француској. Али данас се први пут боре Немци и Французи када кад — раме уз раме — за Европу. Можда ће сада будућност бити боља“.

Много млађи су они који око њега стоје, и у опш

СРПСКИ ДОБРОВОЉАЦ

ОНИ И МИ

Моменат у коме живимо намеће нама добровољцима изузетне дужности и појачану обазривост. Стихија рата није још рекла своју последњу реч: борбе на свим фронтовима улазе у једну фазу, која ако није одлучујућа, јесте веома важна за последњу, главну, одлуку. У овој стварности борбе и неспокојства наш народ је још увек на оштрици опасности истављен непосредном налету разних утицаја и пропаганди, које не мисле о нама и о нашим животним интересима, него О СЕБИ И О СВОЈИМ КОРИСТИМА. - О душу, снагу и подршку нашег народа отимљу се још увек многи, који нам не желе добра.

Ово је ОСНОВНО што треба знати при одређивању свога става. Сваки наш човек ма где се он налазио и ма какву дужност он вршио треба да о овоме мисли и да се према томе управља. Јер се ради о народном опстанку, о утемељивању будућности за векове унапред, о стварном повраћају онога што је наше, о биолошком очувању народа и његове живе снаге за утакмицу која претстоји. Цео народ је позван, да иде овим путем, путем на коме се сабира, а не растура и узалудно троши снага. Позван је на разбистравање схватања, просветљење видика, на један колективни творачки напор, који треба да засени све оно страшно, црно и језиво што још увек кочи нашу стварност.

Основна идеја нашег колективног живота треба да буде идеја концентрисања и повезивања свих здравих снага народа, свих оних који осећају нацију, њене тешке проблеме данас и огромне напоре који је очекују сутра ако преживи све оно што је данас угрожава. Ко то не осећа он није конструктиван, није народан, није наш ни по духу, ни по идеји.

Како осетити и разобличити те људе? По њиховом ставу, по њиховом животу и раду, „По плодовима се дрво познаје“. То је најбоља и најсигурнија провера разобличења оних, који велове разних маски носе на себи и праве се националним у исто време када растачу живе основе народне отпорности. Ко данас „прави политику“ у овом или оном облику није ни пријатељ, ни слуга народа; КО СКУПЉА ОКО СЕБЕ СТАРЕ ПАРТИСКЕ ЉУДЕ ЧИЈЕ ЈЕ СВЕ СЛУЖЕЊЕ НАРОДУ БИЛО У ЗАВАЂАЊУ И РАЗЈЕДИЊЕЊУ НАРОДА НИЈЕ НИ ПРИЈАТЕЉ, НИ СЛУГА НАРОДА; он му је тешко преступни непријатељ у овим величим историјским данима, који траже нове људе и нова прегнућа; ко упражњава сатанско дело интриге показује да не осећа ни бриге, ни жеље на-да се једни за зелен бор хвате и

рода: народ вали за сјединењем, измирењем и слогом; ко се богати, ко прави масне и уносне послове, ко живи у бесу и раскоши, у време када се многи не заштићени и не обезбеђени паде, доказује да је свако људско осећање у њему потамчело и увело; ко удара на народ тешке дажбине и намете, ко му односи и црно испод нокта за одржање узалудног и бадавачиског живота погоршава му и онако тежак и чемеран положај. Ко презире и избегава рад заклањајући се иза шупљих и глупих политичких изговора тај само посведочава, да је унутарње отишао од народа и да му је постао туђ.

Добровољци не раде ни-

шта од свега овога. Од првих дана своје тешке и одговорне службе они отрежњавају, служе, спасавају, мирују завађене, просветљују оне који су у заблудама. Повраћају веру, дух и моралну снагу, јер разумеју захтеве и смисао овога времена и овог ужасног рата, који нас је погодио у сржи националног бића. Они су сила која изнутра спаја, уноси принцип реда и добру вољу у душе и срца оних, који су осенчени отровом мржње и злобе.

Добровољци знају шта је данас једино на потребу — ОЧУВАЊЕ НАРОДА И УПОТПУЊЕЊЕ И ОЈАЧАЊЕ ЊЕГОВЕ СНАГЕ ЗА ДУЖНОСТИ, КОЈЕ ГА ОЧЕКУЈУ СУТРА. Ако овај

народ успе да опстане онда је будућност његова. Ако добровољци до краја, који се још не сагледа, издрже, онда ће бити осигуран наследак НОВОГА и спроведена смена без које нема ни истинског препорода, ни обнове. Силом прилика са сцене ће морати сићи сви они, које смо овде навели. Кроз борбу која нам претстоји афирмираће се само најодлучнији и најбољи. Добровољци су жртвом показали, да презире опасности и да органски припадају новом свету који долази.

Они су његови заточници и његова застава. Они други су остаци времена које изчезава.

Др Р. БАНОВИЋ

*

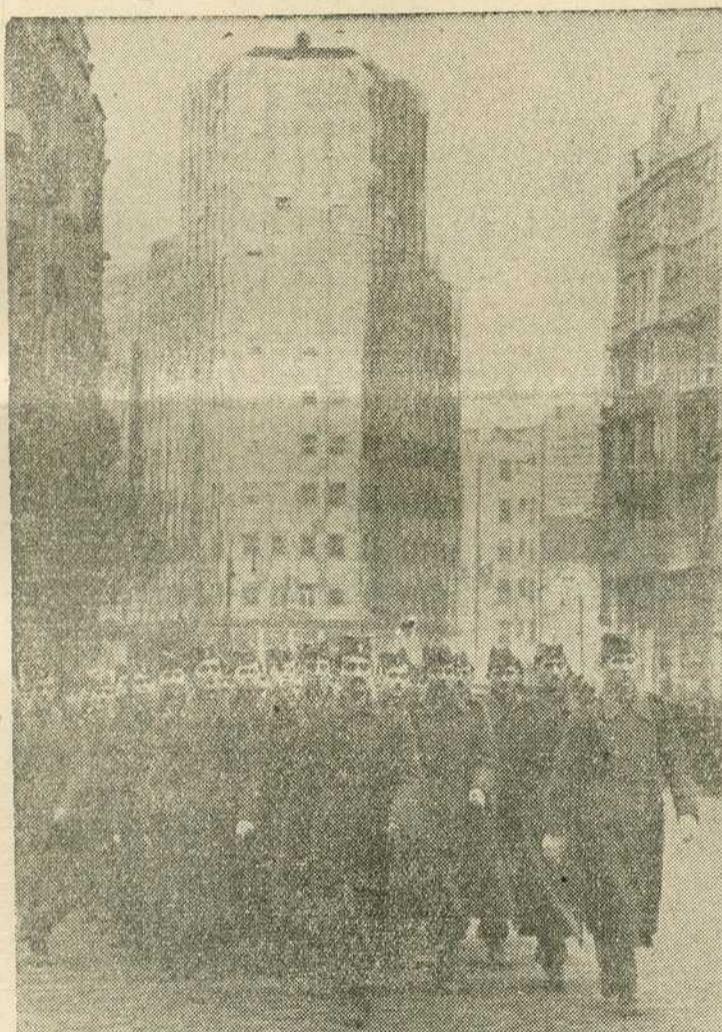
Само кукавички народ не сме истини у очи да погледа! Само народ који не сме истину да види, завлачи као ној главу у песак, бежи у царство пажи и живи у овоме. Разуме се, да се такав народ стално сукобљава са стварним животом, јер не гледа ствари какве јесу, већ живи у самообману да су ствари око њега онакве какве би он желео да су. Њега свакога часа стварни живот изненадује, запрепашчује, врећа, ужасава, оштећује, — јер га он није хтео видети таквим какав је, већ онаквим какав је желео да јесте.

Знам, да је такав народ упућен на пут своје несрће, спома па можда и смрти.

*

За оздрављење од тешких невоља мора да заструји у свима правцима народног живота одушевљење и вера, осећање народне заједнице и дужности према њој, морају да завладају закони разума, правде, појртвовања. Нико се не може и не сме поставити изнад овога. А људи који руководе животом народа српског морају бити безусловно предани постављеним циљевима, одани народним тежњама, до крајности самопожртвовані, несаломљиво издржљиви и карактерни. Они морају имати јасан поглед на дужности које су им поверене и чврсту вољу да сломе и савладају све тешкоће.

*

Добровољци по повратку са богослужења
(Фото: Београдска photoагенција)

СТАРИ ПОЛИТИКАНИ И НОВО ДОБА

Прилике у нашој земљи и тешкоће данашњице неодложно налажу да се из основа мора све мењати, да је настало заиста ново време, да се народном животу заиста морају поставити нови темељи, да се народној држави морају подићи нови дворови. Тешко онам који то дубоко и озбиљно не схвати и који то у своме убеђењу нема, а трси се и прси да нешто учини.

Међутим, још увек насрћу они стари, да постану нови. Вук длаку мења, али ћуд никако. Они наваљују да јућу у обнову земље, а не разумеју ни време, ни основне законе отаџбине који траже измене, ни начине и средства како да се васпостави то ново. Ипак они стално нешто баратују у различним правцима, тек да изгледа да нешто раде, али им ништа никако не иде од руке, по песми,

он би се зелен осушио. Јер су им срце и душа празни, јер немају никаква убеђења, јер не верују ништа, љубе само себе и своју корист.

Време је крајње и последње да се они који су њушили сваку политичку комбинацију последњих двадесет и неколико година и који су у свакој тој комбинацији оставили трагове, да су тамо били само себе и својих пријатеља ради, одлуче из јавног живота.

Ново доба, нов поредак, нов национални живот могу стварати само људи који верују и идеолошки у нова убеђења, који знају шта хоће и чему теже у интересу националне целине и државне заједнице, који познају путеве и начине да се то постигне, који су новој вери својој кадри жртвовати и живот свој.

Др. Ст. З. И.

Истина и њен пут

НИЈЕ ДОВОЉНО ДА СЕ ЈЕДНА ИСТИНА ОБЈАВИ ПА ДА ЈЕ ЈУДСКИ РАЗУМ ПРИМИ. Изгледа да се сам људски разум ту последњи пита. Изгледа као да се НЕШТО ПРИМА КАО ИСТИНА ИЗВАН РАЗУМА, што кажу У СРЦУ, а после тек кад смо се одлучили да нешто за истину примимо разум наш прибира и даје и сам разлог којим правда ту нашу одлуку. А ово меје давно и навело да разум назовем рђавим адвокатом који на одлуку да се парница води донету изван њега даје накнадно доказе и разлоге како би то оправдао.

Отуда је давно примећено да према објављеној истини људи заузимају тројаки став: једни је примају, други су према њој равнодушни, а трећи се боре против ње.

Који ће пак бити случај то не зависи од разума већ од срца (пошто не знамо како тачно треба назвати то „надлежно место“) човечијег. Један ће се одлучити за истину, ако је „чиста срца“, други ће бити равнодушан, ако би пријем истине захтевао од њега жртве које он, према стању свог срца није у стању поднети, а сама истина ни иначе нема привлачности за њега, — трећи ће се борити против ње, ако би пријем истине захтевао болну промену његовог живота и сама га објављена истина међутим себи привлачи.

Отуда објављивање и доказивање истине не може се посматрати само с гледишта људског разума, већ целог људског бића које у примају или одбијају учествује и својим психолошким моћима а не разумом.

Отуда у нароочита времена, као данас, разбукталих страсти и појединачних и колективних, ДА ЛИ ЈЕ НЕШТО ИСТИНА НЕ МОЖЕ СЕ СУДИТИ ПРЕМА ТОМЕ ОД КОЛИКО ЈЕ ЈУДИ НЕШТО ЗА ИСТИНУ ПРИМЉЕНО, ВЕЋ ПО РАЗУМУ С ЈЕДНЕ И НАРОЧИТО ИСКУСТВУ МНОГИХ ПОКОЛЕЊА С ДРУГЕ СТРАНЕ.

Али главно је да има истину ко да носи, ко за њу да се бори, ко за њу да се жртвује. Спор је често њен пут. Али она побеђује на крају.

Д. В. Ј.

ПУТ СВЕТИ И ИСТИНИТИ

Коминтерна је предузела све да свет запали комунистичком револуцијом. Њена активност нарочито је велика у Европи, која у објему тренутку претставља главни циљ комунистичког напада. Грађански рат у Шпанији, распад Бадољове Италије и немирни код нас под командом Тита само су видне последице овог деловања Коминтерне. Преко својих организација и агената Коминтерна ради у свима народима на распаду националног организма и стварању хаоса у коме јевреји треба да шчепају власт у своје руке исто онако како су 1917 године у Русији већ учинили.

Различити народи различито се и понашају под дејством ове комунистичке акције и пропаганде.

Они народи, који имају здраве погледе на живот, укорењене националне традиције и свест о својој националној индивидуалности, снаже се много брже у овој опасности и организују отпор. Народи пак, који имају мање поуздана у себе, мање традиција и здравих погледа на живот и свет, подлежу лакше комунистичкоме утицају. Ово и сами комунисти знају па рачунају више са пријатељством ових других народа уништавајући у већој мери оне прве.

Српски народ спада у ред оних првих народа. Погледи на живот и свет, које је он преко своје народне књижевности, песама, приповедака и пословица усисао од својих стarih, одвајају га у толикој мери од ненародног и нездравог комунистичког учења да он врло брзо у томе учењу увиђа лаж и превару. Идеал српског човеку није прољетер већ домаћин, није човек без морала и без поштовања других већ напротив човек који у поштовању других налази и своје уживање, коме је потчињавање моралним законима његов понос. Кад бег Костадин зове у госте на славу свога побратима Краљевића Марка, Марко одбија да на славу иде јер је, кад је последњи пут на слави, био приметио код свога побратима »до три нечовјештвак«. Прво нечовјештво састојало се у томе што је ценио своје госте по оделу, а то је било погрешно. Друго нечовјештво састојало се у томе што је више пажње поклања новој господи у новом склерету него старој у староме оделу.

»Треће ти је, беже, нечовјештво, У теби су и отац и мајка, Ниједнога у асталу нема Да ти пије прву чашу вина.«

Народ, који је своју децу одгајио у таквим схватањима, прозире одмах сву лаж и превару комунистичког учења и бори се против тога учења. Српски народ се не сврстава случајно у табор антikомунистичких бораца: он долази тамо јер је свестан да му је само тамо место и никде другде.

Вести, које читамо у дневној штампи о сталној борби српског народа против банди Тита и коминтерне, су потврда ове истине. Исто, онако како је српски народ у Србији устао против комунистичке немани, устају Срби широм целога Српства и организују оружану борбу против безбожника и противника сваког национализма. Црна Гора, Ерцеговина, Босна, Далмација дају своје синове у одреде за борбу против комунизма и тако рећи независно једни од других, Срби из разних крајева Српства, устају на

оружје против онога ко прети да им узме њихову националну душу, њихово осећање припадања своме српском народу, својим народним погледима на живот и свет и својим традицијама. Има Србин свој живот и није му потребан никакав јеврејски или ко зна чији рецепт, који му комунисти пружају.

Српски добровољци поносе се

тиме, што су у овој борби били први дижући српски барјак у борбу против комунистичке немани. Борбу, коју је генерал Недић истакао и за којим су добровољци одмах пошли, прихватио је цели српски народ. Српски добровољци су пресрећни што су дочекали да то више није борба само извесних делова српског народа, већ целога српског народа.

Српски добровољци поносе се

Нема данас Србина, који српски

дише, а да у овоме погледу није определен.

Најновије вести које нам стижу из Босне казују нам да је Тито морао да изврши нека чишћења у својим редовима па да је при томе ликвидирано од стране са- мих комуниста и петнаест чланова самог Антифашистичког већа. Карактеристично је да је од ових петнаест ликвидираних чла-

нова комунистичког Антифашистичког већа четрнаест Срба.

Срби дакле постају сметња Титу и његовим комунистима и у самоме његовом политичком штабу. Зато их и убија.

Другојачије међутим није могло ни бити.

Србин у партизанским редовима може само да се осећа превареним, никако другојачије. И тада му не остаје друго него, или да увиди да је преварен и да из редова партизана бежи, или да остане и даље у превари па да буде затим једнога дана од самих партизана ликвидиран.

А то је све због тог што српски народ има свој пут, пут до маћински и национални а не пут пролетерски и интернационални.

Зато је и пут којим српски народ води генерал Недић и на коме га српски добровољци тако верно следе, прави и једини српски пут у овој огромној светској катализми.

Пут свети и истинити.

Тако нам Бог помага.

Добровољац из Лике

Писмо једног добровољца

„Драги друже,

Одрекао сам се свега оног што је до сада усхијавало моју младост, и свег оног чиме сам се досада заносио. Игра, песме и довојке, моја једина разонода, не интересују ме уопште више. Усталом, већ прилично је времена од тога, јер су се моје мисли почеле заустављати на другим стварима: на несрћама мого рода и народу, предатог крволовној црвеној ајдаји, која покушава да што више крви попије из његовог тела. Зауставиле су се на оној безбройној српчади, која су исто тако постала жртвама крвожедног бандитизма. Ето, збор свега тога латио сам се оружја. Иако млад, сматрао сам да ћу с пушком у руци на брануку отаџбине, моћи да се супротставим сваком гробару Српства.

Млад сам, али знам да само млади можемо придонети својим жртвама, опстанку и срећи свога народа, да спасемо преостало српство и да докажемо издајицама да се свој народ спасава дајући за њега наше животе, а не примајући за сваку палу српску главу фунте и стерлинге. Овим и оваквим људима, који су свој народ напустили у најтежим тренутцима по њега, судићемо некада и по правди Бога истинога!

Уврстио сам се у редове оне омладине, која је свесно пошла оним путем, који је обележио наш узвишиени војсковођа, генерал Милан Недић. Ми смо његова сабља димискија.

Када сам полазио у добровољце, нисам ни на шта друго мислио, већ само да ли ћу бити достојан да будем у њиховим редовима. Уздајући се у себе, ја се данас налазим на њиховом путу. Повео сам са собом пре кратког времена, чак и свога брата, који је напунио тек петнаест година, али који је исто тако пун енергије и воље да се бори за идеале својих праћедова. Заветовали смо се заједно и сада знамо обојица да ћemo, с вером у Бога, корачати на путу српских добровољаца до краја својих живота.

Поздрављам те на крају, драгије друже, нашим добровољачким поздравом:

С вером у Бога, напред у победу!

Данило Бож. Милошевић,
добровољац 4 чете I ба-
таљона V пукка

Добровољци су омогућили сељаку да се кроз мир и ред посвети раду на своме дому и својој њиви.

(Фото: Арх. В. от. С.Д.К.)

Осекање у јозоришном стварању

Несумњиво да осекање има изузетну важност у уметничком стварању уопште. Али у раду уметника на сцени то осекање свакако да претставља крупну одлику његове уметничке вредности. Не деле, свакако, сви глумци ово гледиште, и међу њима многи верују да се и другим путевима долази до уметничког утиска код гледалаца. Да ли се мора преживљавати улога, да ли је осекање у вајању једног лика неопходно, да ли је довољно ослонити се на редитеља и слепо се држати његових упута у свим појединостима, или чак пасти у крајност и постати аутомат у његовим рукама, и само спољним сретствима тежити ка психолошкој карактеристици једне личности, то су питања која су више пута постављана кад се говорило о начину рада глумца и његовој студији комада и улоге.

Многи глумци верују само у такозвано „глумачко позориште“, у коме сам глумац спрема своју улогу без обзира на целину утиска који произиђе из дела и скупни ефекат осталих улога. Њихово читање комада је „механичко“ док не дођу до улоге, коју ће сами спремати, и та личност затим потпuno овлада њима, док све остало бледи пред њиховим очима, а њихова улога постаје средиште целокупне радње. Сваки глумац тако спрема своју улогу, а редитељ се тада труди да то повеже на неки начин, да се брине о декору, да утиче на избор костима и да саопши своје мишљење у погледу техничких средстава.

С друге стране извесни уметници не желе да их улога зароби, да потпуно овлада њима, већ се ослањају на редитеља да им он одреди место и створи утисак целине, дајући свакој сцени и свакој улози њено посебно место у оквиру заједничке радње. Зато неки глумци воле да им се комад претходно прочита од стране редитеља, или неког добrog лектора.

Прво питање које се у том случају поставља јесте следеће. Одредiti право место личности, њене типичне одлике, њен карактер, једном речи њене битне карактеристичне црте. Потом би тек дошло питање како ће се одиграти поједина важна места. Многи читају гласно текст, да би се инстиктивно осетила улога. Тада се прикупљају утисци о улози и проналазе сличности с извесним типом у животу, како би улога била што стварнија и живља.

Разуме се, глумац није могао да преживи све утиске јунака кога приказује, али је можда имао побуду да учини нешто слично, и то би било довољно. Карактер једног лица може бити јачи или слабији, али глумац би морао да осети некада у животу сличне сензације, иначе неће моћи верно да претстави поједине личности. Ако тумачи, например, једног убицу, он не мора да прође кроз слична искуства, али требало би да је осетио некада сличне побуде. Тада ће глумац у своје осекању да изазове оно осекање које се некад и њему појавило, да би могао што боље да обради своју улогу.

Глумац себе види у кожи лица које треба да изнесе пред гледаоце. Он прима његове особине, његове мане и врлине, његове на први поглед безнадајне покрете, из којих се на крају образује општа слика. Многи се разспољења, враћају глумца у стварност, и тиме разбијају утисак живота на сцени. Једна би се претстава још мо-

гла замислити у правом осекајном заносу, али не више од једне.

ликују у схватњу, да ли треба себе стално посматрати и испитивати на сцени. Треба дозволити да вас осекање обузме, како неки веле, али никако преплави. Треба се донекле опити игром, али не дозволити да осекање сасвим завлада.

Али се увек мора осекати и преживљавати поједина сцена, како је писац замислио, да би публика имала верност отиска. Ако се преживљују тешки физички болови онда се мора у свести створити толико сличан осекај њима, да се глумац превија, као да заиста подноси неподношљиве болове.

Међутим, извесни писци и глумци сматрају да се глумац не сме да пове-

ња са свим појединостима одређена слика се појављује у својој правој боји.

Онда се ствара однос између личности глумца и улоге. Глумац све више понире у њу и узима њене спољне и унутрашње ознаке. По том мишљењу, кад је слика улоге јасно створена у свести глумца половина уметникове битке већ је добivena. Са редитељем се мора одмах реишити питање стила комада, да се не би на проблема стварао хаос, — остало је посао глумца. Глумац мора да замисли улогу, а редитељ треба да ту замиса спроведе преко рампе, како би она довела до целине утиска и претстава имала јединствен тон и као таква била примљена од публике.

Неки уметници нису чак свесни како спремају своје улоге, и сматрају да се то само од себе развија. Али се скоро сви глумци слажу у томе, да се емоција мора контролисати и стално

Из велике српске позоришне плејаде: М. Гавриловић и М. Петровић у друштву Јанка Веселиновића

де толико за осекањем да сасвим преживљује своју улогу, као што би то у ствари било. Они тврде да би такве претставе мало личиле једна на другу, и да би сваки прекид, изазван смејском, или којим другим изразом ра-

пад њом бдити. И то сваког тренутка. Глумац мора у сваком часу бити свестан шта чини. Чак и кад су живди јако напретнути слух мора да припада дворани, да би се и на тај начин проверио утисак глуме.

Напоран рад који се очекује од глумца, како у погледу игре тела и гласа, а посебно у погледу вајања унутрашњег лика личности која треба да буде приказана, износи сву тежину задатка глумчевог творачког рада и његове заслуге у успеху једног дела. У погледу осекања сва се мишљења слажу да ако глумац није кадар да осека, он не може ни поред одличне технике да дирне и дубоко узбуди гледаоца.

Из ових површинских излагања истиче се јасно велики значај улоге глумца у успеху једног комада. Преживљавање улоге, значај емоције у игри глумца и важност редитеља, то су у главном питања која се постављају у стварању уметничког утиска. У сваком случају било да се редитељу да већи или мањи значај, важност глумца у обради уметничке целине истиче се изнад свега. Да је главни чинилац за успех једног дела сам глумац, у томе погледу су се најмање мишљења размимо-илазила, и његов значај био је скоро увек правилно оцењен и награђен.

Д-р В. Н. Димић

СТОГОДИШЊИЦА СРПСКОГ ПОЗОРИШТА У ПАНЧЕВУ

Дунавско народно позориште приказује ових дана у Панчеву *Два оца*, веселу игру у једном чину, и *Пијаницу*, шаљиву игру у два чина, које је „по немачком пречини“ Н(икола) С. Ђурковић.

Том претставом Дунавско народно позориште прославља стогодишицу првог извођења тих комада (4/17 јануара 1844), којим је отпочело свој рад „Панчевачко добротворно србско друштво“, прво позориште у Србији „које је било већ у свом почетку прописно организовано, пошто је имало своје директоре, благајнике, надзорнике и секретара-редитеља, па статут и фонд.“ *

При „позоришни пламен“ подигао се, као што је познато, у карловачкој Латинској школи, где су 1736 године ћаци приказали „Трагедију о смрти цара Уроша Петог“, дело свога наставника Емануила Козачинског. Одатле је тај пламен, као олимпијска букиња, преношен у Велики Беч керек, Темишвар, Вршац, Нови Сад, Пешт, Будим, Свету Андреју, Бају, Сегедин, Земун, Арад, Нови Бечеј, Белу Цркву — свуда где су Срби живели. Године 1773, 1787, 1789, 1793, 1802, 1811, 1813, 1823, 1825, 1830, 1835... означавају датуме оснивања појединачних дилетантских група или сталних позоришта (као што је позориште Јоакима Вујића у Крагујевцу, доцнији „књажевско-србски театар“), на којима је изграђивана наша национална сцанска уметност.

Почеци позоришног живота у Панчеву везани су за име „оца српског позоришта“, Јоакима Вујића.

Да би се одужио панчевачкој црквеној општини која му је омогућила штампање *Новејшег Земљописа цјелог свјета*, Вујић је крајем августа 1824 дошао у Панчево лађом трговца Јеврема Барића и ту приредио три позоришне претставе, у оквиру и с свим потребним материјалом који му је Барић о свом трошку набавио.

1833 године, Вујић је опет даја неке претставе у Панчеву, о којима нема одређенијих података.

Тек у зиму 1838/39 стиже у Панчево једно иноверско позориште које су посећивали и Срби. И тим поводом, опет се 1839. г. међу Панчевцима јавља жеља о оснивању свога, српског позоришта.

Ова жеља се испунила доста брзо. Септембра 1839 Дилетантско позоришно друштво оснива се у крилу Панчевачког црквеног друштва од његових чланова (хоровод је тада био Павле Радивојевић) приредило је једну претставу на којој су приказани *Аделаида*, *алпска пасирка*, романтична игра са певањем у три дела, и *Владимир и Косара* од Лазара Лазаревића.

Сад опет у позоришном животу Панчевца настаје трогодишња пауза.

Како је у тој већ културно изграђеној српској средини живео млади парох Васа Живковић (доцнији чувени прота Васа, аутор националних химни „Оро кликће са висине“ и Радо иде Србин у војнике“) и како се та које налазио и Никола С. Ђурковић, који је крајем августа 1842 године са својим „новозаведеним хармоничким пјенијем“ одушевио целу панчевачку публику, није било тешко основати „једно художества љубеће добро творио друштво“ — како се назвало то прво српско позориште у Панчеву, чији јубилеј прослављамо — у толико пре што је куповином данашњег „Трубача“ осигурана била и дворана.

(Наставак на 8-мој страни)

УСПЕЛА СМОТРА ЛИКОВНЕ УМЕТНОСТИ

Почетак нове године обележен је срећно једном угледном национално-културном манифестацијом: Изложбом српских уметника коју је приредило Министарство просвете, а отворио Министар просвете, Г. Јонић. Ова изложба показала се богатија, садржајнија од свих осталих, сразмерно не малобројних, што смо их имали, у Београду у току последњих година; више него осамдесет излагача са око две стотине радова пружили су нам овај пут једну одиста репрезентативну и може се одмах утврдити, врло позитивну смотру наше савремене ликовне уметности. Та смотра испала је у толико разноврснија и занимљивија што су у њој учествовали претставници — и то мањом највиднији — свих наших живих уметничких наратива. Почињући од најстаријих са мајстором Урошем Предићем на челу, па све до најновијега, до Душана Ристића који је веома успешно дебитирао баш на овој изложби — видели смо ту читаву једну одабрану поворку наших уметника, нарочито сликарка чији нам радови предочавају у њеним главним моментима и етапама, једну такорећи по-лустолетну епоху српског живописа.

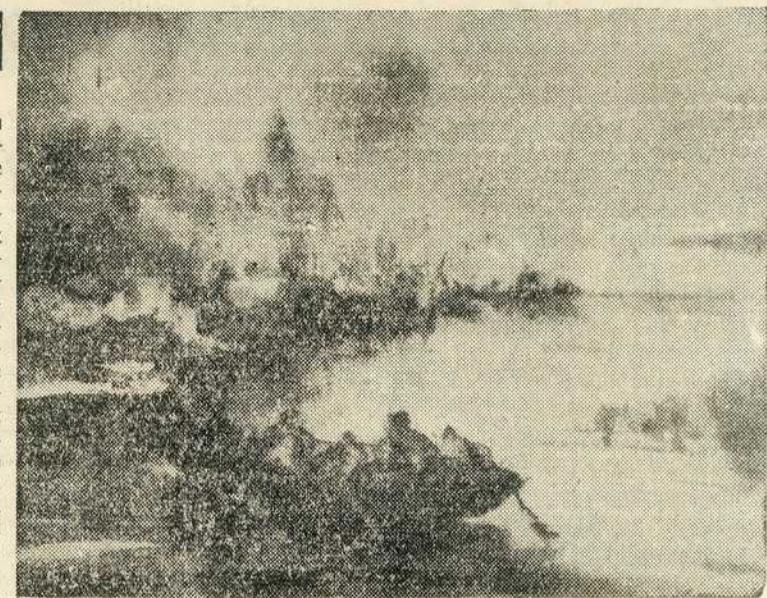
Урош Предић изложио је три свежа, најделикатније рађена „Предела“ и једну снажно и широко моделисану „Главу“. Њему се пријеђују сликари из некадашње групе „Лада“ и сродних струја чији се стваралачки елан живо и плодно продолжује и у нашу данашњицу. Тако пре свега код Бете Вукановић која је дала један грандиозан женски портрет, ведре мртву природу „Руже“ и, колористички, у валерима, изванредно фино изведену композицију „Зец“; затим код Драгомира Глишића који је у једном смиреном пејсажу и у мртвој природи „Цикламе“ поново осведочио своје солидно знање и прекаљен укус; код Боре Стевановића, који је у једном шумадиском и у једном београдском мотиву развезео своје сенчно-злачaste тонове; код Михајла Петровића, који нам у својим тихо просунчаним пејсажима дочараја такође свеже шумадијске и моравске крајеве — исто као и код Милоша Голубовића — „Портре гђе Р.“, и „Предео“ — или Здравка Секулића, који је, крај једне интересантне „Студије“ за фреску и једне у масној боји („Дечија глава“), дао и два хитра цртежа оловком („Студија мачке и коze“).

Један ефектан прелаз из у битном реалистичког гледања и у обличавању свих тих сликара ка једном смeliјem, субективнијем начину сликања претставља Светислав Страва: док у његовим мртвим природама (масном бојом) влада савршени, даки виртуозни реализам (савсим франтито у оној са црним луком), он се у својим „Пределима“ (у бујном, готово пастозном акварелу) обелодањује као визионар романтичног, тернеровског замаха и уобразиље. Скроз субјективан, лиричан је и Стојан Арапића, чији се танан, блештави потези кичице усклађују махом у неке тиздаве колористичке и светлосне „штимунге“, без обзира на то да ли је предмет слике каква фигурана „студија“ или „мртва природа“. Противно овоме, Васа Помориша ставља своје сочне и компактне боје широко и тонски исто као што и облике третира пуно пластички и реалистички, не искључују и при томе ипак ни извесну стилизацију изнутра. Једна близарна „Кармен“ и један угодан, богат „Ентеријер“ упечатљиво илуструју цео његов начин. Михајло Петров ради та које једрим, пастозним бојама и крупним потезима кичице чиме нарочито у својим пејсажима, постиже ефект неке опоре свежине и чулности, док је у његовој луминозној темпери „Из мага атељеа“ тежиште на једној деликатној, готово декоративној ком позицији линија и облика и на сходној хармоничној расподели светла и сенки. Лаком, титравом

игром светлих и загаситих тоноva одликују се превасходно и платна Младена Јосића — најуспешније: „Ентеријер“, — док је Никола Бешевић у лупком портрету „Моја ћерка“ показао најјасније вештину своје кичице као и деликатност свога осећања.

Сасвим за себе, сам, на најистуренијем рту нашег модерног сликарства стоји Јован Бијелић; сам, све ослобођенији од конвенција и све дубље утонуо у сопствено најличније осећање и убеђење. Изложио је, и овај пут, један „Предео“. Та тема коју је он већ такорећи стандардизовао постала је за њега као нека апстрактна форма. Али баш кроз ту апстрактну форму долази код њега до најживљег израза оно најкоректније, најбитније: емоција, најприснији и најистрепталји сликарски доживљај. Нека варош, неки горањ и куће у неком тмуром брдском пределу; која варош? који предео? не зна се, а не вреди много знати — али каква суморна страст и сањарија, каква магија у тој чудној хармонији тамно-зелених, зеленкасто-сурхих и бледорумених тонова коју тако жестоко оживљују две

виј (акварел „Предео“) иду, на против, за живим, жарким колористичким ефектом који им се пружа у пуно осветљеној фигури, исто као и у пејзажу. Портре С. З. и „Дечко са улице“ од Момчила Белобрка исто су толико апартери у карактеру и схватању колико и у својим особеним, флуидним бојама. Свежа непосредност концепције и пријатан, хитар потез кичице чине главну врлину и Ђуре Радоњића („Парк код Мањежа“, „Басен у врту“), Антона Хутера („Композиција“), Споменке Павловић („Сестре“, „Ентеријер“) и Анта Абрамовића („Авалски пут“, „Лелица за столом“), док Фрања Радоја („Мртва природа“), а и Светолик Лукић у својим пејзажима и „Ентеријеру“ показују једну строжију, зналачку сажетост боја као и у форми. Живописни, иако у боји нешто тешки, монотони мотиви „Са Калемегдана“ од Живка Стојасављевића служе као згодна сценарија за мноштво, читаве масе занимљивих ситних фигура изведених са неком готово старохоланђанској вештином и имагинозношћу. Од Станке Лучев запажен је један чудан, интересантан „Авто-

СВЕТИСЛАВ СТРАЛА: АКВАРЕЛ

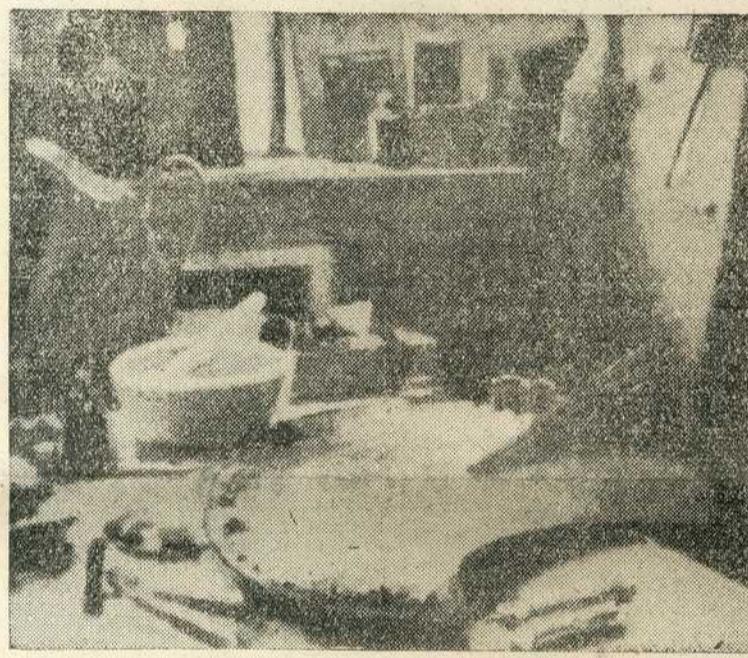
Лепоту пејзажа, нарочито, цветних, летњих предела, дочаравају акварелом: Милица Чачевић, Ј. Самојлов, Владимира Ристић, Светомир Денић — који је уз то дао још и два скенографска пројекта, — Бора Анђелковић и Александар Милосављевић, док се Милош Бабић, Петар Лазаревић и, нарочито, Стеван Станковић успешно огледају у технички плацета.

На чelu вајара стоји Тома Раданџић са строго реалистички моделисаним портретом Момчила Живановића у бронзи и више иделизованом главом у мермеру Стеве Тодоровића. Риста Стијовић дао је два нова одлична узорка своје суптилне и зналачке уметности у фино стилизованим дрвеним рељефу „Св. Ђорђе“ и у једном витком, устрепталом женском акту (исто у дрвету). Михајло Томић измоделисао је врло живо и са пуно карактера и сличности Портре сликара М. Шербана. Марко Брежанић покazuје у својим дрвеним скulpturama „Б. Станковић“ и „Дечко“

пластичног осећања и знатне техничке вештине, док му је велика фигура (такође у дрвету) Вука Каракића сувише жанерски, такорећи фолклорски схватаћена, а и у погледу сличности и израза и ћедовољна. „Портре А. В.“ (у бронзи) од Драгана Ристића моделисан је са неком тврdom, оштром сигуриошћу и делује у карактеру, живо и непосредно, док је Светомир Почек, у једној „Женској глави“ (такође бронза) својом широком, меком, такорећи сликарском техником постигао сличан ефект.

Ако укажемо још на радове (два женска акта и један рељеф митолошког предмета у бронзи) Живорада Михајловића, на једну складну женску фигуру Ђорђа Ораовца, једног „Хераклеса“ од Радете Станковића и портрете „Моја мајка“ од Ивана Тасића, завршили смо ову летимичну смотру вајара — са њоме и шео наш извештај о Изложби српских умјеника.

Тодор Манојловић

МИХАЈЛО ПЕТРОВ: ИЗ МОГ АТЕЉЕА

три мрље пламтећег цинобера!... Јован Бијелић је данас, несумњиво наш најособенији и најдубљи лиричар боје.

Тај колористички пир се продолжује, шири, преко целог једног низа наших модерних сликара, у разним варијантама и градацима, под мање или више јасном потом: код Милоша Вујаковића — нарочито у „Портреу гђе Б. са ћерком“ — са неком ведром и живахном грацијом; код Лазара Личеноског (рељаф „Жито“) са усрдном и деликатном задубљеношћу у тиху поезију живе природе; код Мила Милуновића са зналачком иницијализацијом, сирисањем и, такорећи, под сурданом („Предео“); код Јефте Перећића у ведрим, свежим бојама и са скретан мушкиј портрет и један предео.

Међу најмлађима истакли су се: Радмила Зотас која подједнако умешно рукује масном бојом као и пастелом; Ђубиша Наумовић чији је велика портретска студија „Јужносрбијанка“ у боји нешто сирова и прешарена, али чије композиције „Рибари“ и „Орачи“ делују угодно, својим леђзоритивим, више загаситим тоновима и широким потезом кичице; Мирко Даљев, у чијем се „Предеу“, као и „Мртвој природи“ оглашава једна искрена сликарска осећањност; Ђубомир Анђелковић који је у танано маланим акварелима „Скица за портрет“ и „Везиља“ показује најделикатнији смисао за линију као и за боју — и, најзад, већ у почетку споменути Душан Ристић, у чијим се омањим платнима „Шкољка“ и „Фигурина“ огледа једна висока и особена уметничка култура и једна већ зрела, супериорна сликарска техника.

Од графичара ваља споменути на првом месту Бранка Митриновића. Његове три „Скице за витраж“ претстављају једно дело отменог, прекаљеног укуса и стила изведеног строго у смислу материје и примене. Таква прија условљеност стила техником, овде, техником оловке, опажа се и код Ђубе Ивановића који је и овај пут дао неколико од својих јејзворитих, садржајних цртежа. Прелаз акварелистима означује Драгослав Стојановић, своје хитре, згодне карикатуре који уме укусно да бојадише („Циганин“, „Из Митровице“).

СТОГОДИШЊИЦА СРПСКОГ ПОЗОРИШТА У ПАНЧЕВУ
(Наставак са 7-те стране)

Уз ужу сарадњу Васе Живковића и Ђорђа Тамбурића, Никола С. Ђурковић почине врло жив рад на организацији позоришта, преводи комаде, пева песме и компонује музику за комаде на своје стихове и на стихове поп-Васе.

Захваљујући тако сложном и еквалитарном прегнүћу, Панчевачко „художства љубиће лобро втврдно државство“ приредио је своју прву претставу на дан 4/17 јануара 1844 године, приказујући „Два оца и Пијаницу“.

Претстава је успела у сваком погледу. Одушевљени трговци скапулили су 3.000 форината по

сле тога, за набавку гардеробе, декорација и осталих потреба по зоришинах.

Нарочито је била успела претстава Стефијиног „Бајазита“ или Светислава и Милеве, коју је друштво одржало 19 априла (односно 2 маја) исте године, и којој су присуствовали и „многобројни страни Србији“.

Последња претстава била је 19 априла (односно 2 маја) 1845 године. Да ли је и после тога датума приређена још која претстава — нема веродостојних података.

Две године доцније, Ђурковић са својом трупом прелази у Београд на позив Београдског Читалишта.

Ђурковић обнавља позоришни живот у Београду 15/28 маја 1847 године. Тај период и такав рад Ђурковићев непосредно је утицао на развој домаће драме.

После низа врло успешних претстава са трупом која је за оно време била по броју веома јака (око 20 чланова) а по талентима врло пристојна, попуљена најдраматичнијим дилетантима, Ђурковићев рад у Београду поклеснуо је фатално 1848 године.

„По ликвидацији Револуције“, Ђурковић се опет бацио на приређивање претстава у Панчеву (крајем 1849 и у току 1850 године), а 1/14 маја 1851 ступио је у службу Дунавског паробrodar-

ског друштва. Служио је по његовим агенцијама у Панчеву, Будимпешти, Солноку, Коморану и Сјеку, где је трагично завршио и свој живот, самоубиством на дан 25. децембра 1875 године (по старом).

Тако је бедно завршио један велики позоришни трудбеник, чије заслуге још ни данас нису одмерене како треба, један еквалитарни националист и културни првоборац.

После њега, странице позориште не историје града Панчева пра-зне су. Повремени позоришни догађаји не значе више епоху. Они само простиру из доба Николе С. Ђурковића, као сјајни одблесци...

Љубав панчевача према позоришту, за које се живо интересује и одличном посетом омогућују му опстанак; њихов смисао за сваковна културна стремљења и дубоко национално осећање до касију да у њима јоште живи дух њихових делова, оних којима је дописник Сербских народних новина, у броју 32 од 23 априла 1844 одао следеће признање:

„Панчевци, који су свагда делом показали, да су достојни оне похвале, која се по Србству разноси, неуморно труде се, да народна заведенија крјепко утврде; они, који су онакву величанствену цркву подигли, и прекрасно хармоничко пјеније зајвељали, који србско позориште не за време подломажу, они ће у будуће јошти више за рад радити, многе су очи на њи управљене, надежда је наша на њих основана, најрштјај Српски у њи се узда! да од Панчевца се ништа остало није, њијова љубав и слога биће преодница љепог напетка нашег.“

Да, њихова „надежда“ је била потпуно основана, од Панчевца се „ништа отело није“.

„Шчедра је србска рука...“

М. С.

КОЗЕРИЈА

ШТА НАМ ПРИЧА ЧИЧА ИЗ МАГЛИЧА

НАЈНОВИЈИ БРОЈ ПРОСВЕТНОГ ГЛАСНИКА

Бадњи дан је највећи празник у години. Тако су веровали наше родитељи. Тог дана се уносио бадњак у кућу и посипала слама. За све време празника кућа се није чистила пошто се та слама није смела да изнесе. Читав низ обреда и церемонија, које нису лишене симболичког значаја, био је безан за овај дан па који су сви морали постити. Али за последњих двадесет и пет година стаса је модерна генерација, генерација која је одбацила традиција, националитет и обичаје, говорећи да су то све глупости и сујеверје.

Уведен су „журеви“ и примања, а слава је одбачена или укинута. Многа београдска дама која је и сама одрасла у соби и кујни „из авлије“ — намазана са четири пет боди, почувањи обрва и „Римелом“ обожаваних трепавица, блазирano је говорила у своме ужем кругу:

— Дали смо оглас да смо на путу о слави. Нисам луда да се замарам за бели свет. И још добре целе фамилија, чак са села, па морам да се цмачем са свима.“

Друга је опет „Лугословенка“, иначе унука неког напуштије из Ниша или Лесковца, на повратку из Париза, причала на своме журу:

— Баш је наш свет прост. Сатре се радићи за Божић, потрошити толке паре па се затвори у кућу и не види белог Бога. Културни народи не раде тако. Дочекају Божић у кафани, пију шампани и играју уз звуке паза. А овај мој Стева хоће још и поплахјаника и да му месим чесницу. Прошле године водио ће чак на Авалу па сва кола у пропаст од неке блатњаве граве. И то му је Бадњак. Не могу кућу да очистим по недељу дана. Па још и хоће и сламу. А ја, богами, не дам. Упропasti mi све „перзере“ и „Смирну“. Зато ћу ове године за Божић на скијање а он нек се измотава ако хоће...

Такви и слични разговори су вођени првих година а после сви увођени ове, модерне назоре. Хоће све да се култивише. Јако! Цивилизација пронира и разгони средњевековни мрак и сујеверје. А да човек буде модеран и цивилизован није с много тражило. Хен, кармин, руж, Римел, пинсета, гарсоњера, ауто и свилене пижаме. А то се све може купити ако човек има паре. Дакле, ко има паре тај је културан и савремен. Хајде, дакле, у лов за паре.

И настаде један крос-контри, једна трка и утакмица која изађе из Београда и прошира цео земљом. Сви кој беху у могућности полетеши да зарађују и ћелепије. Ко те пита за спрство, славу и бадњи дан. То су залуднице и празноверје. Српске заставе? Будалаштина! Историја и традиција! Измишљотине и бапске приче. Сви су се уткривали ко ће више и горе да награди свој народ и његове традиције.

Све што је наше, српско, није ваљало а све туђе је боље, лепше и модерније. Чак и имена почеше да мењају. Нико није хтео да се зове Милош, Марко, Никола или Живко, Стана и Рада, већ се појавише Јана, Буба, Беба, Бела, Роли. Доли а мушкиарци Пуби, Дики, Ники, Боби, Чими. Као да Боже ме прости, човек не живи у Београду већ у Харлему, прачачком кварту Њујорка. До душе, наће се неке маторе будале да протестују против ове моде или новој друштво одбаци и презре ове реализације. Време тражи своје атмумије у музеј. То је била левиза нове генерације која победи на целом фронту.

Оно мало излапелих стапаца, који су још веровали у Бога, нови Београд одбаци и прегађаји. Какав Бог, какви бакрачи. Једини Бог је злато. Јер ко се злату не клања, а још горе ко га нема, тај није заслуживао да се спомене у поштеном друштву. Више је вредела вожња „Пака-

ром“ до Авале и Топчидера него свих дванаест апостола.

Једно време је претила опасност да ће се нови дух времена ограничити само на младо поколење или хвала Богу попустише и старији и цео Београд се модернизова. Мого да си са задовољством да гледаш бабускере у кратким сукњицама до колена, намазане шминком са два прста а утегнуте као шаргарепа како са одушевљењем причају о Олафу, Фенсу, Валентину и Клерк Геблу, док су реуматични старији, са дрхтавим рукама чешљали карте при брици или ишли на партије голфа.

Ни најмлађа генерација није могла да заостане. Јер већа неће да остану слепи код очију. Ученице петог и шестог разреда гимназије остајале су у другом стању — наравно без последица јер зашто постоји Букић и толики други — а гимназисти нижих разреда јавно су држали метресе. Покер је био најглавнији предмет у гимназији, а тричарија као Косовска битка, цар Душан и Немања нико није хтео да учи. Да се не брука. Али је зато сваки дејко могао да исприча детаљни живот Ал Капони и борбу Шона Дилингера, са Чименима а већ биографије сваког футбалера или холивудске звезде морао је свако да се зна на памет.

Шта би несрћници данас радили да није било тако. Ко би тестирисао главе својих ближњих рођака и клао „издајнике“ да се није васпитала једна тако савремена генерација. Гадно би се обрукали! Овако, хвала Богу имамо са чим да се похвалимо у „културном“ свету. Што но кажу имамо слични прел Милоша. Зато само наставите са цивилизацијом.

ЧИЧА ИЗ МАГЛИЧА

Просветни гласник, један од наших најстаријих културних гласила, у својој последњој свесци доноси низ врло интересантних чланака, чија садржина у главном састоји се у овоме:

Национална политика кнеза Милоша Драг. Страњковића

За све време своје прве владе кнез Милош је показивао живо интересовање не само за српски народ под туђом влашћу, већ и за бугарски народ. „Једно од најзначајнијих места у његовoj националној политици заузимају његови срдечни и пријатељски односи са Бугарима.“ Поред културних, просветних и трговачких веза кнез Милош је са Бугарима одржавао и политичке везе.

Исто тако Милош је у споразуму с Црном Гором радио на ослобођењу Босне и Херцеговине. Он је био расан човек, први Србин, и поред Карађорђа не сумњиво један од најмлађих претставника српског народа. Кад су били у питању држава и нација он не би позивавао никакав компромис. Он никад није могао изневерити националну и државну мисао.“

Римска држава и црква до Галеријева едикта о толеранцији (311 год.)

Писац износи разне едикте римских царева о сузбијању и гоњењу хришћана. Најстрожији били су свакако Диоклацијанови едикти који су садржавали поред других мера рушење цркава и спаљивање светих књига.

Нарочито су значајни разлози због којих се римска држава противила појави хришћанске религије. Хришћанство је било тада нова религијска секта, универзалног карактера, надмашивало је национални оквир и обухватало све народности, са изразитом тенденцијом да потисне

остале вере. Попут је пак с друге стране политеистичка религија била у најтешњој вези са државом, друштвом, породицом и културом тако да се није могло радити против ње а да се не ради против државе и друштва.

Фридрих Хердерлин, од Рихарда Волфа

Поводом стогодишњице Хердерлинове смрти Рихард Волф говори о животу и песничком раду овог највећег и највише читаног немачког лиричара, за кога каже да „у целокупној области немачког језика, подразумевајући ту и Гетеово лирско дело“, не познаје ништа „што би достизало усамљеничку висину понеке Хердерлинове песме.“

Иконографија Христове истерије од Ускра до Духова, од Т. Манојловића

Празник Христовог рођења, Спасовдан и Духови у сликарском погледу су најсјајнији и најбогатији. Док су други празници сликарски претстављени обично једним моментом, једном композицијом, дотле Ускре „обухвата цео један изузбуљивијих дешавања, сцена, читаву једну величанствену мистичку епопеју.“

Пресловенска уметност и култура Балкана, Др. Миодраг Гргић

Писац говори на основу архијошских података о различим културама Балкана које су претходиле доласку Словена на Балкан, и то о преантичкој култури Илира и Трачана, затим о античкој, грчкој и римској култури и најзад о култури појединих словенских и других народа који су се приликом сеобе народа доселили на Балкан.

Проблем наше средње школе. Др. Павел Стремек

Писац износи две три сугестије за побољшање средње школе. На првом месту он инсистира на минимуму знања који треба сваки ћак да постигне из сваког предмета. Код нас тај минимум уопште није фиксиран; остављајући субјективном нахођењу наставника.

Стеван Бешевић као липски пасник од Др Коста Милутиновића

Анализирајући неколико песама од „траине и несумњиве уметничке вредности“, којима ће увек бити места у свима антологијама новије српске лирике, ма како се мерило буде примењивало, писац налази да је књижевна критика досад била необјективна према Бешевићу, што је више да је његов књижевни рад остало довољно незапажен.

Сеоске приповетке Душана Радића од Др Р. В. Тисавловића

Душан Радић је типичан приповедач савременог србијанског села. За разлику од Јанка Веселиновића и Лазе Лазаревића који су били романтичари и идејнатори србијанског села, Радић је реалиста без натуралистичког сећања и без романтичарског улепшавања.

Самоодговорност у исмачкој омладини

Под овим насловом професор Петер Петерсен у часопису Дух времена обраћаје главном ове идеје, прво: Без слободе нема одговорности. „Али слобода није нешто што је одједном ту, већ нешто што се у живоју човека мора стварати и развијати.“ Сваки појединач мора да извођије себи.

Друго: Немачко омладинско војство пројежето је уверењем да се морал не учи већ практикује.

Свуда у школи као и ван школе, у спорту, у заједничком логоровању, у радиој служби, у националним свечаностима свуда се тражи од деčака и девојчица „прави рад и пуно карактера учествовање.“ Тако се стварају навике за морално делавање.

ПОВРАТАК

О, немој проћи, мили часе загрљаја и високог осећаја!

Не расплини се у водопаду времена,

пре но што нам не пружиш све оно, за чим чезнемо!

Привиј нежно оне који се воле и дај бесмртности својој мајци! Само један благосиљајући осмех за слепу децу.

која стое у сред светlosti и страшљиво траже једно друго, док им не падне копрена с очију!

О, не утони уморно у јучерашњицу

у долину замагљене прошлости, пре но што тихо не заспимо у твоме топлом наручју — кроз снове благо искупљени из твога блажењства.

да бисмо мрачни пут, којега си нас ти подигао,

поново могли да прекорачимо сасвим без рана.

ФЕЛИКС ЛИЦКЕНДОРФ

Белешка о писцу

Др. Феликс Лицкендорф, који је ових дана боравио у Београду и читао своје радове на једном књижевном вечеу, спада у ред истакнутих модерних немачких писаца. Рођен је 1907 у Лайпцигу. Доктор филозофије Лайпцишког универзитета. Неколико година био је професор гимназије. Сада је драматург Народног позоришта у Берлину.

Песник романисар и драмски писац. Носилац књижевне награде града Лайпцига. Његови позоришни комади приказују се с успехом на свима позорницама у Немачкој и на многим позорницама у иностранству. Његов роман „Мартовски ветар“ преведен је на многе стране језике. Песма, коју овде доносимо, преведена је из његове најновије збирке „Газијац“ која је изашла из штампе тек пре два месеца.

Вили Форст пажљivo прати ток снимања

(Фото: Тобис)

СТРУГ ЗА ДРВО,

са или без мотора, купио бих. Јавити тел. 25-705.

МАЛИ ОГЛАСИ
СВАКА РЕЧ ДИН. 6.—
ДРЖАВНА ТАКСА
ДИН. 5.—

МОЈУ ЛИЧНУ КАРТУ издату од стране У.Г.Б. изгубила сам, овим је оглашујем за неважећу. Марија М. Тодоровић, Сењачка бр. 19 — Београд. 26 1—1

ИЗГУБИО САМ личну карту бр. 79 добивену из среза Гружанској округи Крагујевачког, два bona добивена од реквизиције, новац 140.— динара са хотесом. Све ово оглашујем за неважеће. Драгослав Гвозденовић, село Мала пчелица, општина Стојнова. 27 1—1

ИЗГУБИО САМ личну карту добивену из Претстојништва градске полиције, пословну књижницу, решење обавезног рада. Оглашујем за неважеће. Борислав Ружић. 28 1—1

ИЗГУБЉЕНУ личну карту број 7774 издату од Претстојништва полиције из Крагујевца, оглашавам неважећом. Јане Шимашановић — Крагујевац. 29 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 2161 добивену из Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашујем за неважећу. Милан Лазаревић. 30 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам. Оглашујем за неважећу. Надежда Милојковић. 31 1—1

ИЗГУБИО САМ личну карту, дуванску књижницу и полицијску пријаву градске полиције. Овим је оглашујем за неважеће. Јулија Стевановић. 32 1—1

КУЋНУ ЛИСТУ добивену из Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашујем за неважећу. Миодраг Томић. 33 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 16 добивену из среза Гружанског, округа Крагујевачког изгубио сам, овим је оглашујем за неважећу. Божидар Јовичић, село Добрача. 34 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам, оглашујем за неважећу. Драгиња Петровић. 35 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам, оглашујем за неважећу. Арсеније Минић. 36 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам, оглашујем за неважећу. Душанка Јовановић. 37 1—1

ИЗГУБИО САМ личну карту бр. 415 добивену из среза Гружанског, округа Крагујевачког, село Вучковица. Овим је оглашујем за неважећу. Владан Ђукић. 38 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам. Оглашујем за неважећу. Милева Јањић. 39 1—1

ИЗГУБЉЕНУ личну карту издату од среза Неготинског, оглашујем за неважећом. Јубомир Павловић — Неготин. 40 1—1

ИЗГУБИЛА САМ ћакчи лист бр. 25108/39 издат од Правног факултета у Београду. Овим га оглашавам неважећим. Вера Урошевић, студ. права. 41 1—1

ПОЛИЦИЈСКУ ПРИЈАВУ добивену из претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам. Оглашујем за неважећу. Стојна Ђорђевић. 42 1—1

МОЈУ КУЋНУ ЛИСТУ у Загребачкој ул. бр. 8 добивену из претстојништва градске полиције, изгубио сам. Оглашујем за неважећу. Миодраг Пантић, пињар. 43 1—1

СВЕДОЧАЊСТВО о свршеном IV разреду основне школе у Ужицу, изгубио сам и исто оглашавам за неважећу. Вилијам Властимир из Ужица. 44 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ за 1943 год. из дату од претстојништва полиције Ужице изгубила сам. Оглашавам је неважећом. Тоскић Вишња, домаћица — Ужице. 45 1—1

ИЗГУБЉЕНУ ЛИЧНУ КАРТУ издату ми од претстојништва градске полиције Ужице бр. 1195. Оглашавам за неважећу. Лапчевић Данило, ташнер — Ужице. 46 1—1

Саопштење: ПРОДАВЦИМА ЗЛАТОГ НАКИТА

ЗАПАМТИТЕ! да фирма ВРАЧАР купује и од ДАНАС стварно највише плаћа златан накит стари и нови, старо злато, златне зубе, дијаманте, брилијанте, сребро, бакарни, сребрни и златан новац. — Купујемо и од препродаџаца.

„ВРАЧАР“, Београд, Палилулска 6. Тел. 28-706
(Продужетак Душанове улице)

Доносиоцу овога огласа уз исплату продате нам робе дајемо 200.— дин. више. 45 1—1

ВУНУ

од стarih вунених отпадака прерадујемо приватним муштеријама. 46 1—3

„ХУМ“ БАНИЋ И УГРНОВИЋ

Београд — Цара Николе 10. Тел. 24-270.

ВЕЛЕТРГОВИНА ВИНОМ И РАКИОМ Јездимира С. Шарића

производња ликера, коњака и рума

БЕОГРАД, Кр. Марије 89 Тел. 22-912

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА

Изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом следећа имања:

7 ФЕБРУАРА 1944 ГОД.

- 1) Плац са зградом Богојављенска 9 Дин. 4,000.000.—
- 2) Плац Банатска 28 Дин. 560.000.—
- 3) Плац са зградом Југовићева 4 Дин. 2,500.000.—
- 4) Плац Банатска 8 Дин. 400.000.—
- 5) Плац са зградом Краљ. Наталије 84 Дин. 8,000.000.—

Продаја ће се обавити у банчиној згради — Скадарска бр. 33/II од 10—12 час., где се могу добити сва даља обавештења. 48 1—1

Оскар Тахтлер

Извоз вина и ракије

БЕОГРАД

Узун Миркова 5

„СИРОВИНА“ А. Д.

БЕОГРАД

ДУБРОВАЧКА 35

ТЕЛЕФОН 20-241

Постављена је уредбом као једина трговина на велико за откуп свог стајрог материјала и отпадака.

КУПУЈЕ: Крпе, текстилне отпадке, стајро гвожђе и метале, кости, стакло, гуму, папир, рогове, месину итд.

ПРОДАЈЕ: Крпе за конфекцију и за чишћење машина шарене и беле, употребљиво гвожђе итд.

ЕКСПОЗИТУРЕ: У Ваљеву, Неготину, Крагујевцу, Крушевцу, Доњевцу, Богатићу, Зајечару, Шапцу и Петровграду, а од нас овлашћени трговци за откуп у свима местима на целој територији Војног заповедника Србије.

50 4-4

Вауел-ов крст
против БОЛОВА

Историја човека је историја бола. Неизмерне су патње људи изазване болестима, епидемијама и ранама. Данас је међутим човек победио бол! Модерно немачкој науци пошло је за руком да болу успешно стане на пут. Њена средства нису предвиђена само за мале свакидашње болове. Ово знају најбоље они, који се у сну наркозе подвргавају тешким операцијама које противују без бола. Лекови који предњаче и утиру пут на подручју сузбијања бола носе „Вауел“-ов крст.

ОГЛАС РЕГ. О БР. 19674 ОД 14.XII.1943

Државна Хипотекарна Банка

изложиће јавној продаји на дан 7 фебруара 1944 г. своје не покретно имање у Страгарима (срез Орашачки).

Имање је следеће:

Имање се налази у Страгарима у ул. Кр. Александра бр 35 и састоји се од кућнег плаца од 626 м. кв., на коме постоји зграда на спрат од 124 м. кв. У дворишту постоји бунар и шупа од набоја. Зграда је оштећена пожаром.

Почетна лицитациона цена је Дин. 150,000.—

Кауција од 10% одн. од Дин. 15.000.— полаже се у готову или уложену књижицу Држ. хип. банке.

Продаја ће се обавити у банчиној згради у Васиној бр. 1 — соба бр. 60 на II спр. од 10 до 12 час., где се могу добити даља обавештења.

Државна Хипотекарна Банка

Изложиће јавној продаји са почетним лицитационим ценама следећа имања у ВРЊАЧКОЈ БАЊИ:

10 ФЕБРУАРА 1944 Г.

- 1) Вила „Мирјана“ Дин. 875.000.—
- 2) Вила „Мала Љубица“ Дин. 380.000.—
- 3) Плац поред виле „Синђе“ Дин. 235.000.—
- 4) Вила „Код гробља“ Дин. 230.000.—
- 5) Вила „Ленка“ Дин. 1,540.000.—

11 ФЕБРУАРА 1944 Г.

- 1) Вила „Терапија“ Дин. 7,500.000.—
- 2) Вила „Дана“ Дин. 820.000.—
- 3) Вила „Др. Албале“ Дин. 2,390.000.—
- 4) Плац поред виле „Вардар“ Дин. 600.000.—
- 5) Вила „Милорадовић“ Дин. 1,720.000.—

12 ФЕБРУАРА 1944 Г.

- 1) Вила „Недовршена“ Дин. 2,300.000.—
- 2) Вила „Пансион Спландор“ Дин. 3,600.000.—
- 3) Плац поред комесаријата за избеглице Дин. 1,000.000.—
- 4) Плац поред „Пајића“ Дин. 100.000.—

Продаја ће се одржати у Београду у банчиној згради Скадарска бр. 33/II, од 10—12 час., где се могу добити сва даља обавештења.

53 1—1